II. Évfolyam. 1891. 50/102. szám.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:
Egész évre ... ... frt 10.—
Félévre ... ... » 5.—
Negyedévre ... ... » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VII. ker., Erzsébet-körut 6. sz.

Hirdetések felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Budapest, deczember 13.

Január 1-én A HÉT harmadik évfolyamába lép. Felkérjük lapunk azon tisztelt előfizetőit, kiknek előfizetése e hó végével lejár, hogy előfizetéseik megujitása iránt hova előbb rendelkezni sziveskedjenek.

E czélra a megfelelő utalvány-blanquettákat előfizetőink számára külön boriték alatt a mai postával megküldöttük.

Krónika.

— *decz. 12.*

(A kálvinista zsinat.)

Magyar földön döczög tova a kocsi. Jól-rosszul művelt földek, silány és derék marhákból összevert gulyák maradoznak el; apró, kevéssé abrakolt, nem eléggé példásan vakart, kefélt lovak vannak a szembe jövő csézákba fogva, — a kocsis fütyül, vagy dalol. A falvak festőiek, — akárcsak az ifju magyar piktorok ecsete dobta volna őket oda a nyárfák és füzesek közé. »Dicsértessék a Jézus Krisztus« — köszöntik a falubéli gyerekek az utast.

A kocsi megy tovább, — a kép változik. A földek rendes mívelésre vallanak; a gulyák marhái jobb fajták; a szembe jövő szekerek nagyobbak, a lovak szintén, rövid szőrük fényesre kefélve, — a kocsisok ajkán nem igen van nóta. Rendes, egyenes, szinte unalmas, egyhangu faluba fut be a fogat; minden kerítés ép, majd minden háztető zsindelyes, vagy cserepes; az ablakok nagyobbak, üvegük tisztább, de mögöttük s környékükön kevés a virág. A gyerekek alig billentik meg a kalapjukat s köszönésük az »adjon Isten jó napot.«

Más nemzet lakik ezen a vidéken. Nem, csak más felekezet. Ez egy kálvinista falu. A kálvinista paraszt okos, rendes, erkölcsös. Mind tud irni, olvasni. Értelme több, mint fantáziája. Története több, mint meséje. Rigmusa több, mint dala. Formája több, mint szine.

Egyszóval ez a nép erősebb, mint aminő kedves. Ez a nép a magyar nemzet kemény magva. Aki ismeri, rendületlenül bizik törhetetlenségében s mig ezt a népet látja, nem aggódik a felett, hogy a magyarság valaha elveszhessék.

Mi teszi ezt a népet olyanná, a milyen?

Az, hogy ura a maga sorsának. Ami az ország, a vármegye és a község ügyeit illeti, — abban ép annyi szabadsága van, mint a nemzet többi felekezetü népeinek. De ezenkivül van még egy nagy hatalma. Épen abban, ami a szegény embert a legközelebbről érdekli, a legsajátabb, legintimebb ügyében, — a vallási ügyekben is potens. Az eklézsiája dolgait is ő maga, a saját szabad akaratából intézi. A falu bölcseiből alakul presbiteriuma, ennél nagyobb ur lehet a világon, de ennek nincs ura.

A falu papja csak épen olyan pap, mint a superintendens, ha disze, jövedelme kisebb is. A nagyobb egyházi testületek: az egyházmegyék és kerületek; a diszesebb papok: az esperesek és superintendensek csak is annyiban többek a presbitériumnál s a falusi lelkésznél, amennyiben közérdekben egyezség jött létre arra nézve, hogy a kicsinyek valamelyest eltűrnek — de nem sokat; a nagyok pedig valamelyest, a voltaképeni hatalmuknál többet engedhetnek meg maguknak, — de nem sokkal többet.

Most, feljövének Budapestre száztizenhat kálvinista férfiak, — világiak és egyháziak vegyest, — hogy megbizatván az ország minden kálvinistáitól, zsinatot tartanának s vitatkozván vitatkozzanak s határozván határozzanak afelett: maradjon-e ezen erős felekezet dolga annyiban, amennyiben eddig vala; avagy hogy másként legyen-e ezután, mint a miképen eddig vala?

Bölcs zsinati képviselők, akik mögött ugy látszik nagy többség áll, azt mondják, hogy *másként legyen.* Azt mondják, hogy a felekezet eddigelé *sok ház* volt és nem vala *egyház.* Hogy, mert minden presbitérium nagyon is ur volt a maga szemetjén, — nem volt ur a felekezet egész összesége. Hogy, mert minden egyes külön-külön eklézsia erős volt, — nem voltak erősek valamennyien együtt. Hogy, mert minden kálvinista ember külön-külön ugy lépett fel eddig, mint egy ember, — a kálvinistaság nem léphetett fel, mint egy ember. Hogy sok volt eddig a szabadság, de kevés a fegyelem. Remek katonák valának, de nem vala hadsereg s nem vala vezér.

És az igyen beszélők rámutatnak Róma világraszóló hatalmára. S lehetetlen is nem látni, hogy a katholiczizmus kihevert olyan kudarczokat, melyek megsemmisítik vala, ha nem egységes és ma ismét előnyomulásra rendezi fényes tehetségű s a munkát hierarchikus fokok szerint megosztó alvezérek, táborkarok és tisztek vezetése alatt álló beláthatatlan seregeit. A propaganda nem halt meg, csak aludt. A világi politikában is új erőre kap a római katholikus szellem. A liberalizmus már-már a közelmulté....

Igy beszélnek a kálvinista zsinat többségben lévő bölcsei és sürgetik, hogy a presbiteri eklézsiák alakuljanak egyházzá. Ez nem üt rést a reformált hiten, — ime hiszen az angol püspöki egyház, a *„high church“* minden hierarchiája mellett is igaz protestáns.

A zsinat kisebbsége — szint' azonképen és nem kevesebbé bölcs férfiak — minderre makacsul rázzák fejüket. Ők presbiteriánusok valának mindig s azok maradnak mindhalálig. Nem méltatlanúl a rokonszenvre, erősködnek amellett, hogy a hatalom keményebb kezekben van, amig ott van az egyszerű falusi eklézsiák kérges tenyerü paraszt presbiterei kezében, mintha ott lenne a finom, előkelő urak, mágnások s főrendi diplomatizáló püspök urak fehér ujjai között.

Hol az igazság?

Ki tudhatná ezt! Csak annyi igaz minden bizonyára, hogy eddig jól volt úgy, amint volt; — de hogy vajjon nem lenne-e jobb eztán emigy, ez már nagy és komoly kérdés.

Nagy, komoly kérdés különösen, mert két millió és kétszázezer tősgyökeres magyarra vonatkozik. Ám dőljön el a kérdés így, vagy úgy, nem dőlhet meg az az erős hit, hogy a két millió és kétszázezer kálvinistát a magyar nemzet törhetlen magjának szánta a praedestinatio.

Pilátus.

Éji dal.

— *Vicomte de Borrely.* —

Hol nappal él a vágy, szerelem, élet,
Az utcza most oly csendes, elhagyott.
Mily édes érzés: felkeresni téged,
Mily büszkeség, hogy rád gondolhatok!
Hogy gondolatban ott vagyok veled,
Midőn álomra zárod szép szemed.
Te is rám gondolsz s rólunk álmodol,
Amig az éj varázsa átkarol.

Szerelmi dalt vidáman énekelve,
Mi boldogság haladni igy tovább;
Bejárni igy, reád gondolva egyre,
Győzelmesen az utczák nagy sorát;
S elérve majd a háztömeg határát,
A leigázott nagy város ködén át,
— Mely leborul most lábaink elé —
Repülni fel a csillagok felé!

Béri Gyula.

A világ itéletét mi sem vesztegeti meg inkább, mint néhány csepp vér.

*

Sok embert láttam már, a kit az ellenségei túlbecsültek; olyant, a kit barátai — kiket a puszta látszat meg nem téveszt — túlbecsültek volna, — soha.

Gajári Ödön.

*

Láttam, mikor egy ember hust dobott egy kutyának. De ugy dobta, mint a hogy egy darab követ szokás s a kutya elfutott.

*

A téritésnek nem az a módja, hogy keresztre feszitsük a hitetlent, hanem hogy a szivébe lopjuk magunkat.

Karczag Vilmos.

A fehér galamb.

Irta **ABONYI ÁRPÁD.**

Kicsi dolog az egész, a jóságos arczu, vén szolgálónak azonban mégis feltünt, hogy ezen a mai szomoru délutánon fiatal urnője sétálni ment a gyermekével, az ur pedig nem kisérte el, mint máskor, hanem őt szólitotta be. A cseléd látta, hogy urnője nagyon halaványy. A mikor pedig bement, akkor meg azt is megügyelte, hogy az ur fehér, hideg arczczal sétál a szobában, s a midőn megáll a kis faragott asztal mellett, olyan éppen, mintha egészen vér nélkül való, megmerevedett ember volna. A hangja is más, az ajkai is nehezebbek. A szeme mozdulatlan, tekintete künn jár valahol az utczán, a hol fák hajladoznak a novemberi szélben s a honnan egyhangu, koppadt bugással verődik be az ablakon a lóvasuti kocsisok tülkölése.

Azt parancsolta neki az ur, hogy tegyen kendőt, hagyja abba a dolgát, s menjen át a Komjátszegi házba. — Ha otthon találja az atyámat, mondja meg neki, hogy legyen szives, jőjjön el még ma.

— Egyebet ne mondjak, instálom?

— Nem. Csak annyit, hogy itthon vagyok és várom. Mondja különben még azt is, hogy nem mehetek ki hazulról, rosszul érzem magamat, s hogy vele még ma okvetlen beszélnem kell. Siessen kérem; tizenöt percz alatt megjárhatja, — s azzal elfordult az ur és visszament az ablakhoz, hogy az utczát nézze megint, a melyen nyilván semmit sem lát.

A cseléd aztán nem is kérdezett többet. Kendőt tett a fejére, bezárta a konyha-ajtót, valamit pusmogott sajnálkozó dunnyogással a fogai között, s elindult a Komjátszegi házba. A körutról felnézett a lakás ablakaira. Ott áll-e még valjon az ur, vagy már elment. Látta, hogy még mindig ott áll, fehéren és mozdulatlanul, mint tiz perczczel ezelőtt és mint egy órával ezelőtt, pontban délután négy órakor, a mikor sétálni ment kicsi fiával szép, szőke asszonya, s olyan fehér volt éppen, mint most az ur.

Ugy lesz az bizonyosan, hogy valami történt a családi fészek bensejében, a minek ő csak a szürke szineit látja, s a meghidegedett levegőjét érzi. Okot nem tud. Nem vett észre semmit, pedig ez ma már a negyedik napja, hogy az ur hallgat, s a mikor ölébe veszi gyönyörü, szőke, öt éves fiacskáját, akkor még szótalanabb és még szomorubb. Csak az ajaka lágyul el cseppet, s a szeme hideg világossága enyhül egy tovarebbenő pillanatra, a mig be nem lép a fiatal asszony, s könybeborult, kisirt szemekkel, esdekelve kér valamit az urtól, a ki ebben a szempillantásban azonban már megint meg van fagyva.

— Uram irgalmazz nekünk, sóhajtotta fejét csóválgatva a jó asszony, — hova lett tőlünk az egykori nyugalom, s a drága jókedv boldogsága, a kit elvesztettünk, látom.... el bizony, el....

S olyan bús dolgokat szövögetett magának tovább összevissza, hogy elérzékenyedett tőlük, s a szemeit törölgetve haladott végig a járdán. A túlsó oldalon fák voltak s egy kis sétány, a melyen senki sem járt ebben a fázós novemberi párázatban, csak az ő asszonya. Egy perczig nézi csak, s azonnal felismeri. Nyulánk, szőke asszony. Sötét ruha simul a testére, fekete prém-sipka van megsáppadt, leányos fején, s az arczán sűrű fekete fátyol. Kezében a fiacskája keze. A gyermek élénk, mint egy eleven borsszem. Folyton mutogat és kérdez. Innen a messzeségből tudja, hogy a villanyos kocsira szeretne felülni a csöpp legény inkább, semmint ott tipegjen a

mamája oldala mellett, a ki csak néha-néha ad neki rövid, szórakozott választ.

*

Az öreg Komjátszegi nemes ur otthon volt. Végighallgatta a cselédet, azután fölvette a kabátját, előkereste botját, lenn az utczán kocsiba ült, s a fia lakására hajtatott. Neki is feltünt, hogy fia három nap óta nem látogatta meg, holott azelőtt mindennap felnézett hozzá egy pár perczre, s este a kaszinóban is együtt voltak.

— Mi bajod, István; beteg vagy?

— Foglaljon helyet atyám, felelte a férfi, s elvette az öreg ur botját, kalapját, — nem vagyok beteg.

— Rosszul nézel ki fiam, mi történt?

— Semmi különös.

— Semmi? S a nemes ur oda ült szembe a fiával a kerevetre. Megsimogatta szép fehér bajuszát, belenézett nyugodt, tiszta tekintetével, a mely ugyanegyformán volt meleg és tiszteletet parancsoló, a fia szemeibe, s ismét csak azt kérdezte: semmi? Hol van Malvin és a kis fiad? Nem látom őket.

— Sétálni mentek.

— Ebben az időben? Tréfálsz?

— Nem tréfa atyám. Nőm künn sétál valahol s magával vitte a fiamat is. Majd visszajön.

— Ugy-e? Hátha meghül ebben a nedves időben, — mormogta fürkésző tekintettel a nemes ur, — és megbetegszik? Mit teszel akkor?

A férfi megvonta csendesen a vállát, leverte szivarjáról a hamut, s nyugodtan, hidegen, semmit mondó hangon felelte:

— *Sajnálni fogom, ha meghal.*

— István! Az ördögbe is.... Ne tarts engem bolonddá, hanem beszélj! Mi történt itt?

— Semmi különös.

— Összevesztél a feleségeddel?

— Nem biz én.

— Hát akkor mi lelt? Tudod, hogy nem szenvedhetem ezt a gúnyolódó tónust, — miért bosszantasz vele? Azt akarod, hogy itt hagyjalak?

— Nem atyám, felelte lassu, tagadó mozdulattal a férfi, — azt akarom, hogy meghallgasson és ön is azt mondja a szemem közé, a mit én. Azt akarom, hogy ostoba embernek nevezzen. Az voltam. Aljas voltam, férfiatlan, lovagiatlan voltam, becstelen voltam és mindenekfölött szamár, szamár....

Az öreg nemes most már megdöbbenve nézett a fia szeme közé. Megőrült ez?... Olyan nyugodtan és annyi öntudatos, sértő czinizmussal ítél önmaga fölött, mintha nem róla, hanem egy másik talpig silány emberről volna szó.

— Bolondságokat mondasz István; nem azért jöttem ide, hogy ilyeneket halljak. Mondd el röviden, hogy mi bajod, aztán itt hagylak. Igazitsd el magad. Tudom, hogy ismét háboruban állasz a feleségeddel, ez a bajod.... Igen, vagy nem?

— Nem találta el.

— Hanem?

— Mondtam már, hogy semmi sem történt atyám, felelte nyugodt mosolylyal a férfi, — annyi az egész, hogy a feleségem hitvány asszony....

Az öreg nemes arczát elfutotta a vér. Felállt a kerevetről, s szigoru, kilobbanó hangon kiáltotta:

— István, őrült vagy! Ilyen bolondot mondani nekem.... a hitvesedről.... Hazudsz!

— Nem hazudtam még soha.

— Most hazudsz! Ne szólj! — s az öreg ur önkénytelenül ismételte: hazudsz, hazudsz....

A férfi megvárta, a mig lecsendesedik valamenynyire az édes apja és ismét visszaül a helyére, hogy meghallgassa azt, a mit mondani fog. S csend lett a szobában megint. Nem mozdult semmi. Az ablakot megmegrázta néha a szél, s a fa égett pattogva a kemenczében, amint megcsapta a kéményen bevágódó széláramlat. Komjátszegi öreg nemes ur pedig visszaült a helyére, ölébe nyugasztotta a kezeit és hallgatta fiát. Az ajaka vonaglott csak néha, s az ujjai reszkettek. Egyébb semmi. Megdermedve, mélyen megzavarodott arczczal bámult maga elé, s hallgatta közben a fia egykedvü szavait, a melyek hidegen és szenvedély nélkül váltak le az ajakáról, de miképpen ha nehezen és tompán koppantak volna, mint a kövek.

*

— Nem történt semmi atyám, csak ostoba voltam...

— Hallgatlak, István.

A férfi vállat vont, uj szivarra gyujtott s azután csendes, mesemondó szóval beszélt tovább ugyanolyan szivtelen mosolylyal az ajaka szélén, mint azelőtt.

— Malvin szeretett engem. Nem kételkedtem benne soha s tudom, hogy most is szeret; ez az, a mitől borzadok, s a mi kétségbeejtene, ha nem tudnám magamnak megmagyarázni, hogy az a vonás, a mely ennek az én haszontalan tragédiámnak is előidézője volt, — közös vonása minden nőnek, — mert minden nő előtt több pikantériával és nagyobb érdekességgel való egy idegen férfi, mint az, a ki ismerős, a ki megszokott, a ki pongyolában is mutatkozik: — a férj. Bocsánat atyám, ez nem azt jelenti, hogy ebből az általános vonásból mindig tragédia és szerencsétlenség pattan elé. Ez csak azt jelenti, hogy az az ember, a ki tudja, hogy neje szép és alapjában véve becsületes is, de gyengébb annál, semhogy azonnal ítélni tudjon, — és mégis kisértetbe viszi, hogy erről a gyengeségről meggyőződjék, — éppen olyan szamár, mint én.

A nemes ur nem érti, hogy miről van szó. Szeretne kérdezni; de nem tud. Ebben, a mit eddig hallott, még nincsen semmi.

— Az ördög s a testem gonoszabbik fele súgta nekem, — folytatta a férfi, hogy Malvint próbára tegyem. Borzasztó vágyat éreztem egy megmarkolható tény után, a mely foltot ejtsen reám is, ő reá is, ha teljesedésbe találna menni. Éreztem az ajkai melegségét, szeme ragyogásában az őszinte női szenvedély lángját, tudtam, hogy az enyém, tudtam, hogy szeret, anyja a gyermekemnek és mégis az járt a fejemben, hogy ha egy csinosabb, gazdagabb és kellemesebb szavu ember közeledik hozzá, a ki szép szavakkal és hizelgő édességekkel halmozza el, hát akkor hazudni kezd elébb, azután kijátsza figyelmemet és végül megcsal. Kérem, ne itéljen el érte. Tudtam akkor is, hogy a mit gondolok, az gyalázatos dolog, — de nem tehettem másként. A gonosz belém ásta magát, elkergettem, kivertem az agyamból, visszajött megint és olyan rettenetes méreggel ömlesztette el a lelkemet, hogy becsületes szándékom, lovagiasságom, gyöngédségem, minden, minden odaveszett és elrothadt, elpusztult nyomtalanul....

Tennem *kellett* valamit, de miként? Nem szabad sejtenie, hogy próbára akarom tenni. S ezzel a gondolattal az agyamban simogattam a fejét, csókoltam az ajakát és nevettem, hizelegtem, tréfálkoztam. Három nappal ezelőtt, — óh! ezt az átkozott dátumot tüzes vassal se perzseli ki lelkem mélységéből az idő.... Korán reggel eszembe jutott, hogy egy alkalommal a szinházban valami Fränckl Oszkár nevü katonatiszt bámulta makacs kitartással egész estén keresztül a nőmet. Magam biztattam tréfásan akkor, hogy ajándékozza meg egy nyájas pillantással szegényt, hiszen eleped a szeme, s az

ilyen tüntető hódolat némi jutalmat érdemel a nő részéről, aki egy csinosan kifent gavallért ennyire elragadott. Elhatároztam tehát, hogy hitvány tervemhez ennek az embernek a nevét fogom felhasználni. Megtettem.

— Rosszul tetted.... mormogta haraggal az öreg úr.

— Tudom. Tudtam akkor is, de meg kellett, hogy tegyem. Szörnyű hatalom kényszeritett reá! Vergődtem, meg akart pattanni a fejem, gazembernek tartottam magamat és mégis megtettem!... Levelet irtam annak a tisztnek a nevében a feleségemnek. Szerelmes levél volt, elváltoztatott irással, esküdözéssel forrósággal... Minta-levél! Azt irtam a végére, hogy délben egy órakor lenn lesz imádója a körút fás oldalán, tegye boldoggá, jöjjön arra felé sétálni a kitűzött időben és engedje meg, hogy bemutassa magát. S aláirtam finom vonásokkal a szegény ártatlan katonatiszt nevét: Fränckl Oszkár. Délelőtt tiz órakor megszólitottam egy hordárt az utczán, s a nőm nevére czimzett levelet elküldöttem. Azután megkerültem a szomszéd utczát. Gondoltam valamit. Nem emlékszem egyébre, csak arra, hogy minden izem reszketett, a mikor félóra mulva végre hazajöttem. Malvin mosolyogva fogadott és megcsókolt. *Tudtam,* hogy már elolvasta a levelet, a melyben találkát kér tőle egy idegen férfi.... De nem szól, nem mutatja meg.... Mosolyog és gügyög hozzám, mint tegnap.... Atyám! Én nem ütöttem arczul; bejöttem ide, ebbe a szobába, leültem erre a székre, a melyen most ülök és hangosan dudoltam, hogy jókedvemet hallja és ne gyanakodjék reám — —

Déli tizenkét órakor elmentem hazulról. Hivtam Malvint is. Azt felelte, hogy nem jön, nagyon fáradt; ki se mozdul a szobából. Azután megcsókolt és lelkemre kötötte, hogy két órára okvetlen jöjjek haza. Megigértem. Mit éreztem én akkor, úr Isten.... mit éreztem! Mentem előre, mint egy elpusztult, beteg ember, aki vészes nyavalyának a terhét czipeli mellén és bizonyosan tudja, hogy nem sokára rothadni fog. Pedig nincsen semmi ebben a dologban, s ez a tudás akkor is ott járt az agyamban, a mikor lesbe álltam a körút tulsó oldalán és vártam a feleségemet.

— Hiába vártál....

— Nem; pontban egy órakor megjelent a feleségem; mondta a férfi.

S közben nyugodt maradt és csendes, mint egy fehér halott. A homlokára verődött ki mindössze egy kevés haszontalan nedvesség, s a szeme lett egy cseppet homályosabb.

— Szürke esőköpeny volt rajta, fekete prém-sipka és fekete fátyol. Máskor fehéret használt. Eszembe jutott azonban, hogy pár nap előtt valami apró pattanást kapott az ajaka szélére. Azért tett fekete fátyolt. Nem akarja, hogy az az ember lássa.... Most pedig nem untatom tovább, édes atyám, — folytatta a férfi és felállt ugyanazzal az utálatos frivol mosolylyal, mint az elébb, — azt akarom csak még megmondani, hogy a mint ott ment a nőm a járdán és körülnézett néha nyugtalanul, — én elhagytam a helyemet és hazajöttem kerülő úton ide a lakásunkra. Itt aztán volt egy kis komédia. Egy negyedóra mulva ugyanis hazajött a feleségem, s olyan rémült tekintettel bámult reám, a mikor megpillantott, mintha halálát érezte volna. Nevetséges! Udvarias voltam. Jó napot édesem, nem sikerült a rendez-vous.... Malvin elsikoltotta magát, azután sirt, azután hazudott... Meggyűlöltem, meggyűlöltem, — ennyi az egész, édes atyám, nem történt egyébbképpen semmi.

— Védte magát.... rebegte szorongva az öreg úr.

— Igen. Azzal, hogy engem féltett. Nem akarta megmutatni a levelet, mert azt hitte hogy arczul fogom ütni azt az embert. Elhatározta tehát, hogy elmegy ő és megmondja neki, hogy takarodjék, ne irjon neki többet. Hozzátette azt is, hogy szeret engem. Az az ember csunyább mint én, hogy juthat tehát eszembe, hogy ahoz vonzódjék, ki nem ér annyit mint én. Beismerte, hogy nem gondolkozott, a mikor elment, de féltett.... Meghalna, ha keresztül lőtt mellel hoznának haza. Egy egész litánia volt ez a gyengeségből, s egy egész sereg megdöbbentő fotografia a nőről, kit vonz az ismeretlen után való inger, s a vére kiváncsisága unszol....

Tudtam, hogy nem bűnös alapjában véve, — csak gyenge. Tudom, hogy akkor is szeretett, a mikor megjelent a találkán, — most is szeret. Nem tagadtam akkor sem, nem tagadom most sem. Lehet az is, hogy féltett. Valószinűbb azonban, hogy igy gondolkozott: elmegyek és megnézem, hogy ott van-e valjon az a majom és miképpen néz ki. Egy kis női hunczutság, semmi egyébb. Malvin ezt természetesen nem ismeri be; megmarad a mellett, hogy ő visszatiltani ment azt az embert, aki azzal a levéllel megsértette. Erre azt feleltem, hogy az teljesen mindegy, akármiért ment; a találkán megjelent, s ez elég arra, hogy az a tiszt igy szólhasson: rendezvousra hivtam Komjátszegi Istvánnét, s a szép asszony meg is jelent. Ez aztán elég arra, hogy becstelen legyen az a név, a melyet ő is visel —

Az öreg úr félbeszakitotta, s heves mozdulattal nyult a kalapja és botja után.

— Lári-fári! mondotta haraggal, — nőd nem bűnös. Ostobaság az egész. Jobb lesz, ha kibékülsz vele. Csak nem képzeled, hogy egy olyan emberért, mint az a tiszt, megcsaljon tégedet....

— Azt nem. De, ha egy fiatalabb, csinosabb, kellemesebb férfi unszolja majd, mint én, — talán egy hét, egy hónap, egy esztendő mulva.... akkor?... Bizhatok-e én egy olyan hitvesben, aki egyszer már hazudott nekem? Feleljen, atyám! Azt fogom cselekedni, amit ön tanácsol.

— Hagyjatok nekem békét.... mormogta fejét rázva, habozó, ideges hangon a nemes úr és mutatta, hogy megy. Nem adhat választ. A felfogás sokféle. Igazítsátok el ti a bajotokat. Ő csak annyit mondhat, hogy az az ember,aki nem bocsát meg egy ilyen jelentéktelen bihát a hitvesének, rossz ember.

— Ostoba voltál, a mikor azt a hamisitott levelet irtad. Isten veled.

— Az voltam atyám, — felelte hideg mosolylyal a férfi; Isten önnel!

*

S nem is történt itt igazán semmi különös dolog, csak a családi fészekből repült ki mindörökre egy fehér galamb. Szubtilis, finom veszteség; talán meg se lehetne érezni, ha felejteni tudna valamiképpen az ember. Úgy valahogy, hogy soha se jusson eszébe semmi abból, ami fáj és a mitől összeszorul egy-egy tovarebbenő perczre a szive. Nem több ez a percz egy lehelletnél, de *van.* Nem lehet lopva belefúni a párázatba; meglátszik egy perczig, hogy szenvedésben és forróságban fogant....

Egy óra mulva hazajött gyermekével az asszony, köszöntötte férjét, beszélgettek egy ideig, — azután szobájába vonúlt vissza a nő, pongyolával cserélte fel az utczai ruhát, elévette a kézi munkáját, s odaült szomorú, sáppadt kis arczával az ablak mellé. Csendesen dolgozgatott. S egyszer csak megjelent kisírt szemeiben egy csepp.... azután megint egy.... Sír megint, hogy igy egyedül van és még sokszor fog sírni.

Túlnan a másik szobában pedig fiacskájával játszik a férj. Simogatja fejét, lovagoltatja a térdén; papirhajókat és furcsa sárkányokat vág neki a nagy ollóval.

S ez igy megy estig.

Este aztán kezet csókol a nejének a férfi és hagyja, hogy a nő odaszivja ajakát az ajakára — nem csókolja vissza. Elmegy nyugodt arczczal, de kétségbeesve, szégyennel és lázzal, hogy szereti nejét és ezután is szeretni fogja.

Az asszony szemeiből pedig kiszáradt lassankint a köny, csak a feje nehéz még, s a gondolatai utálatosak.... Valami lobog benne a megtorlásról, a mi nagyon fájjon ennek a megfagyott embernek, aki bűnösnek tartja és nem csókolja. Valami nagy feketeséget lát maga előtt, a hová jó volna beugrani. Talán holnap, ha csakugyan elpusztult tőlük a fehér galamb, vagy holnapután.... Ez most már nem tőle függ.

Dávid halála.

S igy szólt a költő, midőn látni kezdte
Szomorú évek bús előjelét:
Bevonult már az éjszaka szivembe
S virágait az alkony mossa szét.
Nem lesz a földön halhatatlan senki,
Oh, hogy nekem is semmivé kell lenni!
Hiába vonz és ingerel az élet,
Tied voltam, tied leszek enyészet!

Tudom, hogy lelkem nem oly tiszta többé,
Minőnek isten, belém alkotád;
Hogy homlokomról senki le nem törlé
Alacsony bűnök szörnyü tudatát.
Oh mondd, ha rám borul a végső álom,
Melytől ez ajkat örökre lezárom,
Érzek-e akkor is szivembe' vágyat,
Sokáig vívom-e haláltusámat?

Ha majd fejét az alvó nap lehajtja,
Minő lesz az a végső alkonyat?
Haragos villám kisér-e utamra,
Vagy csókjával az esti fuvalat?
Hol födi hant e roskadozó testet
És lesznek-e, kik értem is könyeznek
Azokból, kiket magam körött látok —
Mint koldusok ugy halnak-e királyok?

Igy énekel az ősz király magába',
Számlálva búsan nehéz perczeit;
Ha győz a csenden szomorú hárfája,
Halotti rémek nem üldözhetik.
Egyetlen társát átölelve tartja,
Minő csodálatos a költő ajka: —
Álmodva félig, félig ébredezve,
A mult időket felidézi lelke.

És egyre jönnek a síri világból
Az elköltözött drága szellemek;
S szivében egyre tisztább fénybe' lángol
A régi vágy, a régi szeretet.
Akárcsak ujra bohó ifju lenne,
Ujra életre kel bünös szerelme;
A női ajk tüzes leheletétül
Trónjáról az öreg király leszédül.

A zene hallgat; csend borul a tájra,
A hárfa néma — a költő halott;
Az alkonyi ég utolsó sugára
A király lehunyt pilláin ragyog.
S ahogy leroskadt a hideg talajra,
Ugy vált szótlanná mindörökre ajka;
S ki — a felhőtlen, tiszta végtelenbe:
A csillagokhoz szállt a költő lelke.

Suhogó szárnyon felhőraj közelgett,
Szülője: a végnélküli magas;
S uszálya alig érinté a testet,
Kivált belőle két fekete sas.
Az éjszakán sietve áthatoltak,
Hogy szárnyaikkal födjék be a holtat,
Távolban ég az alkony rózsapírja —
Zokogó hárfán búsul egy pacsirta.

Makai Emil.

A dervis.

Pár héttel ezelőtt egy perzsa dervis járt-kelt Páris utczáin, a jeles Hadzsi-Gülam Riza, akit csavargás miatt bevittek a rendőrség Dépôt-jába. A szegény idegen, aki az iszlám országaiban utazik, mindig bizonyos lehet benne, hogy menedéket talál a karaván-szerájban vagy a mecset *hudzsra*-jában; a franczia vendégszeretet börtönbe küldte a mi dervisünket. Ugy akart vigasztalódni, hogy éjszaka, a börtönében, énekelni kezdte a dervisek refrain-jét: *Hak módzsud.* »Az igazság létezik«, de az őrök megértették vele, hogy nem szeretik a zenét. Egy perzsa eredetü s mohamedán vallásu orosz tanuló, Ahmed Bey Agaeff, aki perzsa dolgokról több érdekes czikket irt a »Nouvelle Revue«-be, nagy utánjárással kivitte, hogy a dervist magához vehesse. A dervis még öt napig járkált Párizs utczáin, azalatt uton-utfélen csufolták, meglökdösték, szakállába nyultak, a reporterek pedig valósággal megrohanták. Végre a párizsi perzsa gyarmat annyit gyüjtött számára, hogy visszatérhetett hazájába. Hadzsi-Gülam Riza szó nélkül utazott el, nem panaszkodva a szenvedett méltatlanságokért, se meg nem köszönve honfitársai jóságát.

Agaeffnek az a szerencsés gondolata támadt, hogy a dervissel lediktáltatta magának hosszu vándorlásai alatt szerzett tapasztalatait, melyekben annyi az érdekes részlet, a keleti filozófia, a megfigyelés, a monasztikus és szektárius részlet, az emberi érzelem, mely néha ékesszólóan áttör a látszólagos szenvtelenségen, hogy ha leirná a husz esztendő óta látottakat és tapasztaltakat, könyve hasonlithatatlan képe volna a mohammedán világ állapotának, a XIX. század végéről.

S most beszéljen a dervis maga:

I.

Testünk oly érzeteknek a műhelye, melyek békóba verik a lelket, megtévelyitik s hol szenvedést, hol örömet hoznak ránk. A valódi és föltétlen jót kereső ember legfőbb czélja megszabaditani a lelket e békótól. Akkor a magárahagyott lélek képtelen lesz, hogy a benyomásokat befogadja, mert végtelen, a végtelen pedig nincs változásnak alávetve. Igaz, hogy ezt a czélt csak ugy érhetjük el, ha életünk örömeinek egyikét-másikát feláldozzuk, de viszont örökre meg vagyunk mentve a fájdalmaktól s az immár szabad lélek mindenütt tisztán lát, s szemlélheti a közvetlen igazságokat.

E legfőbb czélt két uton lehet elérni: vagy a testnek addig való sanyargatása által, mig el nem veszíti minden képességét a külbenyomások befogadására, vagy érzékelési képességünk semlegesitése által. Utazás közben sok benyomást meritünk, minden egyes benyomásnál rokonszenvet vagy ellenszenvet érzünk, ez a rokon- és ellenszenv végre mechánikus szokásunkká válik, s bár nem veszitjük el a külbenyomások befogadásának képességét, de ezek végre oly gépiesek lesznek, hogy lelkünk nem vesz benne részt, s igy visszaadatván szabadsága, az igazságot olyannak képes látni, amilyen tényleg. Ha

az ember hatvan év helyett hatszáz évig élne, bizonyos, hogy végre is elérné ezt az ideált. De élettartamunk rövidségét pótolhatjuk a módszer hatályossága által, azaz a benyomások gyors egymásrakövetkezése és fölhalmozása által. Ez a gondolat hajtott engem ki szülőföldemről, hogy mint dervis járjam be a világot.

Alig voltam tizennyolcz éves, hogy szülőföldemről, Szaisztánból eltávoztam, atyámmal együtt meglátogatni Ali imam sirját Nedsefben, Mezopotámiában. A templom csarnokának egyik sarkában magános remetét láttam, ki alig tudott lélekzeni a soványságtól, s kinek csodájára jártak a zarándokok. Naiv fiatal ember létemre, s hogy kimutassam iránta való tiszteletemet, néhány datolyát s egy darab kenyeret nyujtottam felé, gondolván hogy örömmel fogadja. Megvetőleg nézett végig, azután kapargálni kezdett a homokban, s pár mandulát huzott elő. »Lásd fiam, ez az én mindennapi táplálékom!«, mondá. Nem tudtam hova lenni csodálatomban, s mikor a zarándok-karaván visszaindult, atyámat elhagyva, visszamentem a szenthez, megmondtam neki, hogy szilárdul el vagyok szánva, hogy a szemlélődő életre adjam magamat, s kértem, hogy fogadjon tanitványának. Beleegyezett, két évi tanulás után föltárta előttem a bölcsesség titkát s azt tanácsolta, hogy látogassam meg a különféle nemzeteket, s igy semlegesitsem érzékelési képességemet, hogy ezáltal elkészüljek a szemlélődő életre.

II.

Elbúcsuzván mesteremtől, visszatértem szülőföldemre, Szaisztánba. Két hónapra rá kitört a háboru Anglia és Afghanisztán közt. Sir Mohamed khán, a Szaisztánnal határos tartomány parancsnoka: Ejub emir segitségére sietett. Hétszáz dervissel együtt fölajánlottam szolgálatomat Sir Mohammed khánnak, mert az angolok, a tiszta szivek elnyomói, igazságtalanul támadták meg az afghánokat. A háboru után, melyben több izben megsebesültem, keresztül gyalogoltam a beludsisztáni sivatagokon, Indiába, s egymásután meglátogattam Bombayt, Punaht, Madrast, Calcuttát, Allahabavot, Delhit, Lahoret, Pesavart. Az iszlám jövője Buddha országában biztositva van; ezt két okból látom: a persa nyelv elterjedéséből, melyet a muzulmán, lelkes férfiak propagandájuk közben használnak, s mely az előkelő hinduknál a legarisztokratikusabb nyelv lett és az iszlám egyszerü, egyenlősitő szelleméből.

Punah egyik mecsetében emberbőrt mutattak nekem, melyről azt mondják, hogy Samszi-Tabriszi persa költőé és mystikusé volt. Erről a következő történetet mesélik: Mikor Samszi meglátogatta Punah városát, a hindu papok irigységét nagyon fölkeltette bő ismeretei és mély tudománya által. A papok izgatása folytán arra itélték el, hogy elevenen megnyuzassék. Samszi maga huzta le a bőrét, megátkozta a várost, s megparancsolta a napnak, hogy a punahi égen egy fokkal lejebb ereszkedjék; a nap engedelmeskedett, s azóta oly nagy a meleg ebben a városban. Calcuttában meglátogattam az egyetemet s a hires Sar-But fakirt, kit Brahma követői annyira tisztelnek. Ha most végigtekintek Hindosztánon, s összehasonlitom lakosainak aránylagos boldogságát, személy- és vagyonbiztonságukat a persák nyomoruságával és az afghánok szenvedéseivel, nem habozom azt óhajtani, hogy az angol uralom terjedjen ki Ázsia többi népeire is. Az anyagi jólét azonban még nem teszi elviselhetővé az idegen uralmat; az a megvetés, melyet minden angol tanusit a legyőzött népekkel szemben, sok muzulmánt elidegenit, akik különben barátai az angol uralomnak. Az angolnak nem kellene megfeledkeznie arról, hogy ha a lélek egyszer Mohamed eszméivel van telitve, oly büszkévé, oly érzékenyné válik, hogy a megvetésnek legkisebb mutatása egész az őrületig kétségbe tudja ejteni. Ez talán tulhajtott érzelem s összeegyeztethetlen azzal a nyomorusággal, melyben a muzulmán jelenleg él, de azért nem kevésbbé nemes érzelem, s hatalmas erő, melylyel Angliának számolnia kell, ha sokáig akar Indiában maradni.

III.

Pesavarból ujra Afghanisztánba mentem, azután a kabuli uton áthaladván a Hindu-Kuson, Turkesztánba érkeztem, — mindig gyalog. Egymásután meglátogattam Hisszart, Szamarkandot, Bokharát és Khivát. Innen visszafordultam, hogy az aszkhabadi uton visszamenjek Persiába. Aszkhabadban egy zsidó-karaván nal találkoztam; megtudtam, hogy ezek azok a szerencsétlenek, kiket hazájukból kiűztek, s most más hazát mennek keresni. A látvány nagyon elszomoritott; többnyire rongyos, szegény emberek voltak. Az évek terhe alatt meggörnyedt hosszu fehér szakállu öregek alig birták követni a rongyos és piszkos gyermekekkel megrakott öszvéreket, a kötőféket mezitlábos, vagy rongyos czipőjü asszonyok tartották. Porral födött arczuk, megtört szemük a legmélységesebb nyomorról beszélt. A gyermekek jajgatása, és sirása, az erőtlenül le-lerogyó öregek, a hetek óta hordott terhek alatt meg-megbotló barmok, melyek rég láttak abrakot, rég élveztek nyugalmat, roppant zavart idéztek elő a nyomoruság e karaván jában. E menedékhely nélküli csapat láttára eszembe jutott az izraelitáknak diadalmas kivonulása Egyiptomból, melyet oly ékesen ir le a Korán. Különös sors jutott e népnek, mely századokon keresztül bolyong ide-oda, mint egy élő szemrehányás az emberi vadság és oktalanság ellen. Mit hánynak ennek a szerencsétlen népnek a szemére, hogy igy üldözik? Megtudtam később Konstantinápolyban, hogy igy van ez minden keresztény államban. Dicsőség neked Iszlam, mely nem ismered ezt a gyalázatot! Miért üldözik őket? Talán amiért kebelükből származott a Mindenség legjobb férfia, kit a keresztények oly buzgalommal imádnak? — — —

Egy szép napon megindultam Mekkába. Innen a damaszkusi és a szmyrnai uton Konstantinápolyba érkeztem. Itt annyit beszéltek nekem Meghrob (Nyugat) fényéről és hatalmáról, különösen az Eiffel-toronyról, hogy nem birtam ellenállni a kiváncsiságnak, hogy meg ne láthassam; különben is, én, a föld királya,* alábbvalónak éreztem volna magamat a sahnál, Persia királyánál, aki már háromszor volt Európában, ha én is meg nem látogattam volna. Fogtam tehát vándorbotomat, s egymásután bejártam Bulgáriát, Romániát, Magyarországot, Németországot és most itt vagyok Párizsban. Tudják, hogy nem ismerem a meghrebieknek sem nyelvét, sem szokásait, sem életmódjukat, mégis külső életük megfigyelése által a következő eredményre jutottam: ez az élet erőszakos vizeséshez hasonlit, mely szakadatlanul ömlik; elszédíti, megzavarja a fejet. Semmiben sem hasonlit a mienkhez; nálunk örök nyugalom, itt örök mozgás. Itt száz meg száz kocsi keresztezi, űzi-hajtja egymást, nagy tömegek sietnek, tudom is én hova, gépek fütyülnek, kémények füstölnek, kereskedők kiabálnak, harangok zúgnak, és még mit tudom én mi nem.

Mire való mindez? Hát ezeknek a szerencsétleneknek soha sincs idejük arra, hogy magukkal foglalkozzanak, hogy azt kérdezzék önmaguktól: kik ők, mik ők, honnan jönnek, hova mennek. Pedig az eszes lények életének ez az egyetlen czélja?

---

* Igy nevezik magukat a dervisek.

Tragédiát nem irok...

Tragédiát nem irok,
Regényt se kezdek én,
Elmondja néhány szóval
E rövid költemény.

Mondják majd dalnak többen
Pedig tragédia:
».... A kedves, szép leánynak
Meg kellett halnia.«

Biró el sem itélte,
Nem volt tán bűne sem,
S megölte egy szeszélye;
— Az első szerelem!

Mulattunk gyakran együtt,
Kaczér volt és hideg,
De mondta, gyakran mondta:
— Egy szeszély öli meg!

Valami huszártiszttel
Egy izben összejött,
S a szive jégpánczélja
Egyszerre megtörött.

Szerette szenvedélylyel
A hogy huszárt szokás,
Mig egyszer összetűzték,
Mint tette annyi más.

S aztán?... Elhervadt, sorvadt,
Mint dérben a virág....
— S az ilyet dalnak mondja
Egykedvüin a világ.

J. Virág Béla.

A halotti ének.

Novella.

Irta: **SUDERMANN HERMANN.**

(Folytatás.)

Elfogta a nyugtalanság érzete, s mégsem birta elforditani róla tekintetét.... Valahányszor közelébe ért a férfi, oly sejtelem fogta el Mariet, mint amilyennel egy ismeretlen országról bir az ember, s ez csak ebben a pillanatban lett előtte világos.

Nem lehetett volna szavakban kifejezni. hogy mit érzett. Mintha félt volna tőle — pedig nem félt — mert mi köze volt hozzá?

Bizonyos, hogy nem érdeklődött iránta, teljességgel nem. Lehet, hogy szeme, ibolyájának illata, mozdulatainak hajlékony elegáns volta, valami körvonalozatlan kivánesiságot keltett föl benne....

Szigoruan véve a dolgot, a férfi nem is volt előtte rokonszenves s ha Lizi nővére itt lett volna, aki gúnyolódó természetü volt, talán engedett volna neki mulatságot üzni belőle....

Más forrásból kellett eredni annak az aggodalmas nyugtalanságnak, melyet keltett.

Itt, délen, minden más volt, gazdagabb, szinben pompásabb, élénkebb, mint aminőt a szülőföld adhatott; más volt a nap, a tenger, a házak, a virágok, az arczok — mind melegebb szinben világitott....

Kellett valami titoknak lappangani a háttérben, mely eddig el nem volt zárva előtte.

Mindenütt érezte ezt a titkot.... Benne volt az olajfák nehéz illatában, a pálmaágak tánczoló hajlásában, a növényzet megfoghatatlanul pazar virágzásában; benne volt a férfiak vontatott énekében, az asszonyok nevetésében; benne volt homlokának pirjában, mely ebéd után elsütötte, abban a jóleső bágyadtságban, mely tagjait elfogta s belopta magát csontjainak velőjébe.

Minden szervével beszivta ezt a titkot, melyet nem volt képes fölfogni, fölismerni, a magasabb életnek ezt a titkát, mely valami módon összefüggött ezzel az emberrel, aki ott állt a legszélső sziklakiszögellésen, fényártól körülöntve, az öreg kémlelő-torony felé merengve, mely oly czéltalanul állt a parton, mint valami balletdiszlet.

S most ő is észrevette Mariet.

Egy pillanatig ugy tetszett, mintha felé akarna közeledni, mintha meg akarná szólitani — erre följogositotta volna az, hogy asztali szomszédok — de visszatartotta őt ettől az a gyors mozdulat, melylyel Marie betege felé fordult.

— Még csak az hiányzott, gondolá Marie, hogy ismeretségeket kössünk.

De mikor férje mögött haladt, meglepte az a gondolat, hogy mit is felelne neki, ha megszólitaná.

— Franczia nyelvtudományom kifutná, mondá magában, szükség esetén mernék válaszolni.

Másnap a beteg állapota rosszabbra fordult.

— Ez meg szokott esni, mondá az orvos, egy világfias modern mellgyógyász, aki föl volt szerelve azzal a közönyös előzékenységgel, melyet az orvosok reménytelen és előreláthatólag rossz kimenetelü esetekben tanusitani szoktak.

Ha az ember őt hallotta, azt kellett hinnie, hogy a tüdővésznek lefolyása csupa jobbulásokból áll.

— S ha az éjjel mégis történik valami? kérdé Marie aggodalmasan.

— Akkor várjuk meg nyugodtan a reggelt, mondá oly ember határozottságával, aki nem szivesen háborittatja meg az éjszakai nyugalmát.

Nathanaelnek az ágyban kellett maradnia; Marie kénytelen volt megkérni a pinczért, hogy az étkeket vigye föl a szobába.

Igy mult el pár nap, s azalatt alig távozott a beteg mellől. S amikor nem irt haza, nem olvasott föl az énekes-könyvből s nem főzött a borszesz-gépen nyák-oldó italokat, akkor némán merengett ki az ablakon.

Szép szomszédnőjét nem látta többé. Annál jobban figyelt a szomszéd szoba ajtajára, hogy egy szót, egy hangot fölfoghasson, mely e derült emberi élet ismeretlen birodalmába bevezethette volna őt.

A reggelt halk csobogás kezdte meg. Azután kaczagó csevegést kezdett komornájával, melyet a megmelegitett fodoritóvas csörgése és a kifacsart fürdőszivacs csöpögése kisért. Azután következett egy kis feleselés, mely szalagok, fürtök, czipők s ilyesmik körül forgott, amiből ő mitsem értett. Az ő franczia tudománya, mely a »Histoire de Charles douze«, »Aventures de Télémaque«, s más fenséges dolgokon nevekedett nagyra, itt fölmondta a szolgálatot.

Féltizenegy óra tájban a franczia nő kisuhant az ajtón. Azután hallani lehetett, mint kopogtat nagybátyjának átellenben levő ajtaján, akinek már kivülről kivánt tréfásan jó reggelt.

Ez időtől kezdve a szobacziczusé lett a tér, aki takaritani kezdett, csörgött a sütővassal, ide-oda tipegett — valószinüleg a tükör előtt — s elfogadta néhány pinczér szeretetreméltóságát.

Déltájban csend lett a szobában, egész szürkületig. Ekkor a franczia nő visszatért. Vágyakozással s háromnegyedütemes ábrándozással tele dalok hangzottak föl, amit az ember olyankor szokott énekelni, ha tuláradó szivvel tekint ki a vörös szinben égő tengerre, mig körös-körül a narancsvirág nyilik, s az eukalyptuság illatozik. Ezek azt bizonyitották Marienak, hogy abban a derült teremtésben is lágy, leányos ábrándozás lakik, mely ő nála oly bőséges forrása volt az álmadozó boldogságnak.

Fél hatkor a komorna kopogtatott. S ujra kezdődött a suttogás, a nevetés, mintha két bakfis művelte volna, s ez csak akkor szünt meg, mikor ujra zörögni kezdett a sütővas.

Az ajtóhasadékon ismeretlen esszenciák és illatszerek áramlottak be, s Marie áhitattal szivta magába.

A hivó csöngetyü fölhangzott, mire eltávoztak.

Tiz órakor odaát ismét vidáman fölkangzott: »bonne nuit, mon oncle.«

Angeline igy hivták a komornát — asszonyát már az ajtónál várta, elvégezte körülötte az éjszakai szolgálatokat, de most csendesebben, mint napközben, azután ellebegett a pinczérek üdvözlései közt, kik a lépcsőnél lesték már.

Bent azután rövid esti ima következett, fáradtan, kelletlenül, mintha gyermekajkról pergett volna.

Tizenegy órakor a kulcslyuk elsötétült. S mig Marienak legnehezebb szolgálata következett, azalatt bent békés, csendes lélekzés hallatszott, mely az éj folyamán egyetlenegyszer sem akadt meg,

Ez a lélekzet ugy elszórakoztatta őt a borzasztó lassusággal muló órák alatt, melyek bénitó egyhanguságát csak aggodalmas váltságok szakasztották félbe.

Mintha tiszta testvéri lélekből jövő üdvözlet lett volna, üdvözlet a boldogság igéretföldéről, hol nappal nevetni, este énekelni, éjjel pedig aludni szabad.

Nathanael szerette a halotti énekeket.

Azt állitotta, hogy ezek vidám hangulatra keltik őt. Annál jobban élte bele magát amolyan keserü humorba, mennél inkább hallott a pokol kigunyolásáról, s az utolsó órák szenvedéseinek kinevetéséről énekelni.

Neki, a lelkek pásztorának csakugy készen kellett lenni, mint a triumfátornak, arra a sötét utra lépni, melyet oly sokszor mutatott meg a halál remegő jelöltjeinek. Ez rá nézve becsületbeli dolog volt.

Ez a szegény, félénk lélek, mely sohasem tudott volna helytállni egy kaffogó kutyának, ugy játszott a halál rémületével, mint egy bikanyaku gladiátor.

— Olvass egy halotti éneket, de valami erőteljeset, mondá többször napközben, de éjszakánként is, amikor aludni nem tudott.... Ugy vágyott utána, mint a gyermek az altató-dal után.

Többször megboszankodott, mert Marie a maga zavarában, fojtogatva a visszatartott könyektől, néha-néha alkalmatlant választott.... Ugy élvezte kedvenczeit, mint az irodalmi inyencz a maga horácziusi ódáját, vagy Goethe valamelyik szerelmi dalát.

Az egyik ez volt: »Sietek szülőföldemre«, mely ugy beszélt a tulvilágról, mint valami menyegzői teremről, mint »a boldogság üveg-tengeréről.« A másik: »Lelkem örvendezzél«; ez egy csöpp becsületet sem hagyott meg ezen a földi világon, s vágyott a mihamarabb elmulás után. Vagy ez a jámborul együgyü: »Békében és örömmel megyek én oda«, mely mosolygó álmot igért.... De valamennyit tulszárnyalta a derült »Istennek hála, üt az óra«, mely diadalkiáltásában büszkén s szinte gunyosan tekintett le a mélyen alant vándorló föld nyomoruságaira.

E jámbor hazugságok oly köddel vették körül a szegény beteg életvágyát, mint a morfium-mámor, hogy a jövő pillanatban ismét óriásivá nőve támadjon föl s boldogságot áhitva sóvár szemekkel tekintsen ki ebbe a bünös világba, mely sehogysem akar hasonlitani a siralomnak ahoz a völgyéhez, melyről az énekek oly megvetőleg beszélnek.

Marie engedelmesen olvasott, amit a beteg csak akart. Arcza elé tartotta a keskeny énekeskönyvet, igyekezve elpalástolni zokogását, mert a beteg nem gondolt arra, hogy mily kinokat okozott gyötrelmek közt remélő nejének.

Miért vágyott annyira a halál után, holott tudta, hogy neki nem volna szabad meghalnia?

Még ne! — Most még ne! — Most, mikor egy egész élet volt még közöttük, amelyet nem éltek át.

Sőt amit nem is sejtettek eddig.

Marie nem tudott nevet adni ennek az uj, gazdag életnek, de napról-napra érezte közeledtét.

Arczába futta lehelletét, s menyasszonyias édes aggodalmat kergetett keresztül erein.

Negyedik napján történt szobafogságának... Az orvos azt igérte, hogy holnap kimehetnek.

A gyógyulás szemlátomást tartott.

Marie ott ült a kitárt ablaknál s remegő orrczimpákkal szivta be az égő fenyőgalyak illatos füstjét, mely távoli tüzhelyekről kékes tömegekben gomolygott felé.

A nap leáldozóban volt. — Ismeretlen madár ült egy narancs-ágon, s megittasulva a fénytől és illattól, bágyadt csiripelést hallatott, mely halk fuvolahangban végződött.

Most, hogy az utóbbi napok nehéz aggodalmát levették Marieról, ujra elfogta az az édes bágyadtság, melyet nem tudott magának megmagyarázni.

A szomszédnő már visszatért. Kinyitotta ablakát, majd becsukta, hogy ismét kinyissa!...

Amellett időről-időre egy dal pár ütemét dúdolta, mint az az ismeretlen madár.

Azután fölpattant az ajtó, s fölhangzott Angeline diadalmas, nevető hangja:

»Une lettre — madame — une lettre.

»Une lettre — de qui?«

»De lui!«

Hallgatás, hosszu hallgatás következett.

Ki volt az az »ő?« — Valószinüleg otthonról valaki.

A komorna hangja azonnal megadta a fölvilágositást.

Ó a leány nagyon ravaszul kezdte el — a folyosón rámosolygott, azután köszönt, mire »ő« bátorságot vett megszólitani őt.

Éppen most nyomta a kezébe ezt a boritékot egy Lajos-aranynyal együtt, s azt mondá, hogy fontos dolgot kell az asszonyával tudatni, de mivel soha sincs alkalma vele beszélni — —

— Tais-toi donc, — on nous entend!

S ettől kezdve csak suttogás hallatszott.

Marie érezte, hogy nyakából mint áradt föl hirtelen a forróság az arczába.

Dobogó szivvel kezdett hallgatózni.

Ugyan mi mindent irhatott neki? mert hogy a férfi, az ő asztali szomszédja volt az »ő«, ahoz kétsége sem fért.

Talán szerelmet vallott neki, s kezét kérte meg?

Szivét a fájdalomnak megmagyarázhatatlan érzete szoritotta el, melynek okát nem ismerte.

Azután ugy mosolygott, mint a lemondók szoktak, bár itt nem volt miről lemondani.

Különben — ez lehetetlen volt. S kinek ily ajánlatot tesznek, az nem buvik össze suttogni egy szobalánynyal, hanem elvonul egy magános szögletbe, letérdel, s imádkozik a jó Istenhez, hogy adjon neki kegyelmet s világositsa őt föl ez előtt a terhes lépés előtt.

S azután tényleg elküldte a komornát, kinek papucsa csattogva hangzott végig a folyosón.

Azután fölhangzott egy halk, boldog nevetés, s egy hang diadalmasan, ujjongva mondá:

»O comme je suis heureuse; comme je suis heureuse!«

Marie érezte, hogy szemei megnedvesednek. Egyszerre fájdalom és jó érzet fogta el szivét, szerette volna szomszédnőjét megcsókolni és megáldani, mert most már bizonyos volt, hogy a férfi a kezét kérte meg.

— Ha ő nem imádkozik, akkor én teszem helyette, mondá magában s összekulcsolta kezeit.

Egyszerre csak fölhangzott a háta mögött egy hang, oly tompán, mint a mélységbe eső föld hangja, mint a sirások kötelének recsegése:

— Olvass föl Marie egy halotti éneket!

Borzongás futotta át — fölemelkedett s ő, aki eddig duzzogás és vonakodás nélkül vette kezébe az énekeskönyvet, térdre omlott ágya mellett s tiz ujjával átfogva Nathanael sovány karját, mondá:

— Irgalmazz! — nem birom — nem birom! — —

Elmult három nap. — A beteg inkább az ágyban maradt, bár egészsége rohamosan javult.

Marie teákat főzött neki, cseppeket adott be, s halotti énekeket olvasott.

A vonakodásnak ez a kisérlete első és utolsó volt.

Szomszédnőjéről nem sokat hallott ezután. Mintha az a levél végét szakitotta volna fecsegő derültségének.

Ugy látszott, hogy nagyon rövid tartamu volt az a boldogság, melynek ugy örült.

S amikor Marie átengedte magát álmodozásainak, szomszédnőjével együtt félt és aggódott.

Bizonyos, hogy a nagybácsi gördített utjába nehézségeket, megtagadta beleegyezését, vagy éppen a szerelmesek elválását követelte.

Lehet, hogy a barna fiatalember elutazott, — de ki tudhatja ezt.

— Mily különös szemei vannak, gondolá néha magában, s amellett mindig némi remegés fogta el, mert ugy tetszett neki, hogy ujra körülfogja sötét, meleg tekintete.

— Vajjon jó ember-e? kérdezé magában, s bár szivesen felelt volna igennel e kérdésre, mintha valami visszatartotta volna ettől. S egy másik valami erre az egyre sarkalta: Legyenek egymással boldogok, oly boldogok, aminő ő sohasem volt, oly boldogok, mint — — s éppen ebben volt a titok. — — — — — — — —

Január utolsó vasárnapján volt alkonyatkor.

Nathanael takarókkal elboritva feküdt ágyán s nehezen lélekzett.

Láza föltünően csekély volt, de a levegővel nem birt eltelni.

Az asztalon lámpa égett — sötét, szagot árasztó petroleumlámpa, melyért minden este 75 centimeot számitottak föl.

Marie a lámpa ágy felé eső oldalán egy iv vörös itatópapirt függesztett föl, fényfogónak.

Rózsaszinü derengés áradt el a beteg ágyán, a vörös takarót még vörösebbnek tüntette föl, s a beteg arczára az egészség hazug szinét varázsolá.

(Befejezése köv.)

Ismeretlennek.

Már láttalak, és te is láttál egyszer;
Szivem hozzád többé nem idegen.
Tán nevem' is kiejté édes ajkad
S én elmerengtem már a tieden.

Ismerlek, bár nem láttam szemed színét,
Ismerlek, bár nem hallám egy szavad';
És sorsod, titkos vágyad, szenvedélyed
Nem egyszer háboríták álmimat.

Oh lehet a távolban igaz hívünk,
Bár nem érinté kezünk a kezét,
S ki lépést jár velünk az élet útján:
Szivünk elveszté, elsiratta rég!

Ha csüggedsz: gondolj rám, ki véled érez,
Bárhol is léssz: sohsem léssz egyedül,
Melletted állok, körül leng szerelmem
Örökre, híven — ismeretlenül!

Prém József.

Jókai Mór Meséskönyvéből.

A kis király beszélő babája.

Az országa nagy volt és hatalmas; de ő maga azért nagyon kis király volt. Összevissza nem volt több három esztendősnél.

Mikor a trónusba ültették, alig látszott ki a feje a bibor palástból, s a kis fejecskéje majd elveszett a gyémántoktól ragyogó koronában. Hanem azért királyhoz illő méltósággal fogadta a rendek hódolatát, fel tudta emelni a királyi pálczát s helyeslő fejbólintással intett a miniszterelnöknek, mire az kijelenté, hogy ő felsége megnyitotta az országgyülést: mire általános éljenzés zendült meg.

A kis király azt kiáltotta: »mama! hol a mama!« Erre az országház elnöke kimondá a rendek határozatát, hogy a király legmagasabb kivánságára az özvegy királyné regensnőül rendeltessék a király mellé.

Akkor aztán külön udvartartást kapott a kis király: főudvarmestert, főlovászmestert, kincstárost, és egy sereg belső titkos-tanácsost. A miniszterek mindennap megjelentek előtte és referáltak neki az ország állapotjáról, a hadseregről és a haditengerészetről, a koloniákról és a maroccoi ügy fordulatáról. Azután jött az udvari főorvos; megirta a hivatalos bulletint a király egészségi állapotáról a hivatalos lap számára; csak azután jöhetett hozzá az anyja a királyné; de annak is elébb be kellett magát jelentetni a főudvarmester által, hogy elfogadja-e a király?

S a kis király nagy figyelemmel hallgatta végig a miniszterek előadásait; nem firkálta tele madarakkal az eléje tett iratokat s ha rövid volt a miniszter előterjesztése, megajándékozta azt egy czukedlivel: a miért is ugyancsak igyekezett minden miniszter minél rövidebb lenni az előadásában.

Hanem aztán mikor a királyné bejött a szobába, akkor egyszerre elfelejtette a kis király, hogy ő két világrész fölött uralkodik, eléje szaladt, a nyakába ugrott, összevissza csókolta s aztán játszottak egymással bujósdit.

Azonban ha a királynénak, a kis király anyjának magának is olyan nagy teketóriába került a kis fiát, a királyt, naponta meglátogatni; volt egy még a királynénál is hatalmasabb asszony, a ki nem kérdezte a főudvarmestertől, hogy szabad-e a királyhoz bemenni?

Ez az a bizonyos »fekete asszony.«

Mikor valami nagy járvány dul egy országban, azt szokták mondani: itt van a fekete asszony!

Az előtt aztán nincs magas palota, nincs bezárt ajtó, nem állják el az utját alabárdos őrök. Be tudott az jutni a kis királyhoz is kéretlenül.

A kis király nagy beteg lett. Oda hitták az ágyához az ország leghiresebb orvosait, a csodatevő szent hölgyeket; felhordták a templomok sekrestyéiből az ereklyéket, hogy megtartsák a drága életét; mert ennek a kis királynak a kicsiny kezében volt az egész ország jövendő békessége, boldogsága.

De a királyné most már nem hagyta magát a czeremoniák által visszatartatni. A mint a fia beteg lett, odarohant hozzá bejelentetlenül és aztán ott is maradt mellette éjjel-nappal. Ő ápolgatta, takargatta, itatta enyhitő szerekkel, gyügyögtette édes szavakkal: tartotta mesével s mikor elaludt a beteg gyermek, akkor letérdelt az ágya elé s imádkozott, mig a beteg föl nem ébredt.

Közeledett a karácsony.

Minden gyermek, még ha király is, előre örül annak, hogy mi ajándékot hoz majd karácsony estéjén számára a Jézuska.

A királyné azzal biztatta a kis beteg királyt, hogy az ő számára hoz majd a kis Jézuska egy olyan babát, amely beszélni tud: elmondja magától az egész miatyánkot.

Ezzel a kecsegtetéssel birta rá, hogy bevegye a keserü orvosságot.

És az nem volt hiú ámitás. Van egy nagy ezermester, aki villanyossággal csodaműveket tud alkotni: Edisonnak hivják; ez kitalált egy olyan furfangot, hogy a mi beszédet ember elmond, a mi zenét hangszer kiád, azt egy vékony lemez mind hiven felfogja, s ha ezt a lemezt egy arravaló gépbe beleteszik, ugy hangzik abból a beszéd, ének, vagy muzsika, mintha egész ember, hegedü, zenekar volna benne. Ilyen babát készitettek a kis király számára, amit karácsony estéjén a kis Jézus nevében kellett neki megkapni.

Csakhogy azon a napon már nagyon odáig volt a szegény kis király. Se evett, se ivott, se nem beszélt: a szemeit is alig nyitotta már fel. Az orvosok kifogytak minden tudományukból: erdőn, mezőn nem termett már olyan gyógyerejü fü, a mi őt felüditse. Kétségbe volt esve az egész ország. A főváros népe egész éjjel az utczán sereglett a királyi palota kapujában, lesve a hirt a beteg királyról.

Ilyen volt a karácsony estéje.

Megjött a beszélő baba. A királyné maga vitte azt oda a beteg fiának; a kezébe tette: itt van a beszélő baba.

Megnyomták a rejtett gépet. A baba elkezdte mondani: »Mi atyánk, ki vagy a mennyekben«, végig is elmondta. Máskor a kis király, ha a miatyánkot hallotta elmondatni, mingyárt összetette a kezét s utána mondta; most meg sem mozdultak ajkai: a kezeit sem tette össze, nem is látszott az arczán semmi öröm a csodás baba láttára: lehunyta a szemeit és kiejté a játékot a kezéből.

Az orvosok összedugták a fejöket s diákul kezdtek el beszélni. Rossz jel! Mikor már az orvosok diákul beszélnek egymással. Már akkor nincs segitség a földön.

Ekkor valami hangos gyermeksirás hangzott át az ünnepélyes csenden. A sirás a külső termekből jött.

Ki bátorkodik a királyi palota ünnepélyes csendjét ilyen erőszakos zajjal megháboritani!

— Ne bántsátok! monda a királyné. Az árvaház apró szentei vannak odakünn. Minden karácsonyestén ajandékot szoktam közöttük kiosztani. Ma is feljöttek. Kinézek magam: miért sir valamelyik.

A királyné kiment az előterembe, hol szokás szerint fel volt állitva a pompás karácsonyfa az árvagyermekek számára.

Egy kis pisze apróság ott bömbölt a karácsonyfa mellett, a két öklével törülve a könyező szemeit.

— Miért sirsz kicsikém? kérdezé tőle a királyné.

— Hát mikor nekem nem hozott a Jézuska semmi karácsonyfát.

Az bizony megesett. Több volt a gyerek, mint a nekik szánt ajándék: a legkisebbnek nem maradt semmi.

— No ne sirj! Majd neked is hoz a Jézuska valamit.

Azzal visszament a kis király szobájába a királyné, s a beszélő babát, amit a beteg kiejtett a kezéből, felvette és kivitte a hoppon maradt árvácska számára.

És aztán elnézte, hogy ugrál, tánczol, kaczag és kiabál a boldoggá tett kicsike örömében, mikor pedig egyszer a csodababa megszólal és elkezdi:

— Miatyánk, ki vagy a mennyekben! akkor egyszerre térdre esik a kis fiu, s a többi árva gyerek is mind letérdepel, s kezeiket összetéve, halkan mormogják utána az imádságot.

Odakünn a palota kápolna tornyában megszólalt a lélekharang: a haldokló kis király lelkiüdvéért.

A királyné visszatért a kis király szobájába.

Már akkor nem volt ott senki más, csak egy imádkozó apácza. Az orvosok lemondtak a betegről s elosontak a hátulsó ajtón.

A kis király ott feküdt, behunyt szemekkel az ágyán, alig pihegett már. Az anyja a nevét susogta.: azt sem hallotta már többé.

S amint a legelső hajnalsugár, mint egy fényes aranypászma beszürődött a szines ablaküveg karimáján keresztül, odavilágitva a kis király arczára: a királynénak ugy tetszett, mintha ez arcz egyszerre kipirulna.

— Gyermekem! Fiacskám! suttogá a királyné.

S erre a hangra egyszerre felnyitotta a szemeit a kis király. Nem halál volt az, hanem álom, életadó édes álom, ami őt elringatta. Felugrott magától fektéből s azt kérdé nagy vidám fenhangon.

— Hát hol van az a beszélő baba, a mit a Jézuska hozott? Hadd játszam vele!

— Itt van, itt van! Te magad vagy az! Kiáltá zokogó örömmel a királyné; csókjaival árasztva el a halálból visszatért gyermekét, szeme világát.

A fekete asszony eltávozott: a kis király meggyógyult.

És az egész nép azt beszéli, hogy a miért a királyné odaajándékozta az árvagyereknek a kis király beszélő babáját, cserében a Jézuska visszaajándékozta a királynénak az ő beszélő babáját.

S a mit a nép mond: az igaz.

Pálmai Ilkáról.

Mióta *Pálmai Ilka* »németre forditotta magát«, azóta mi magyarok haragot tartunk iránta. De csak ugy haragszunk rá, mint ahogy egy galambszivü bakfis a kis kanárijára haragszik, mely a nyitva felejtett kalitka ajtaján hess! kirepült. Rögtön kibékülne vele, mihelyt megcsattogtatná szárnyait és — visszarepülne aranyos kaliczkájába.

Ebben a haragban is több a szeretet, mint a gyülölség.

De bármily chauvin-ül gondolkozzék is valaki ennek a bájos szökevénynek a »hazai művészet szent oltára mellöl való dezertálásáról«, — egyet még a legchauvin-ebb magyarjaink sem fognak tagadhatni, hogy *Pálmai Ilkának* a magyar szinpadról a németre való átugrása a legbámulatraméltóbb művészi saltomortalé-k közé tartozik, a milyenre csak a legnagyobb genialitás mellett vállalkozhatik valaki s a mely mellett a miss Leona Dearek teljesen eltörpülnek.

Mi, a toll emberei, tudjuk legjobban, hogy mit jelent az egy ránk nézve teljesen idegen nyelvbe annyira beledolgozni magunkat csak, hogy *irjunk* is rajta, — hát még a kiejtés és hangsulyozás milliónyi útvesztőjén áttörni magunkat és e nyelv szinpadi művészévé emelkedni!

Ime, ez az asszony, a ki Göthe ékes nyelvén még csak egy esztendővel első bécsi fellépése előtt, igy konverzált:

— *Schicken Sie der Stubenmädchen in das Stadt;* — s mire éve fordul. az »An der Wien« szinház első dégelgetett primadonnája.

Soha sem hallottam töle erre vonatkozólag valami dicsekvő szót, mint ahogy átalában valami bánatos melancholiával szokott beszélni erről a »hitehagyottságáról«, de egy csöppet sem tudnék haragudni rá, ha csipöire rakva két kezét és földugva bájos fitoskáját, »*Mamsell Nitouche*« valamelyik második felvonásbeli pose-jába vágva formás testét, egy kis fenhéjázással kiáltaná le budapesti kollegáihoz:

— Ezt csináljátok utánam!

*

Nem! Soha sem fogom elfelejteni »Mamsell Nitouche«-t; — azt az estét, melyen *Pálmai Ilka* elöször lépett fel ebben a szerepben az »An der Wien« deszkáin.

Barátja levén a mondhatnám speczialitás számba menő, érdekes szinházi estéknek, nem állhattam meg, hogy erre az előadásra föl ne szaladjak Bécsbe.

Fölmentem és az előadás napjának délelöttjén meglátogattam. Ott fogott ebédre. Megvallom, tekintettel a kisérlet roppant merész voltára tele voltam aggódással és nagy fáradságomba került elrejteni magamban a »drukk«-ot, nehogy még ö rá is átragadjon.

Az ebéd alatt (kivülem csak öcscse, meg a társalkodónöje volt ott,) azonban azt tapasztaltam, hogy olyan elfogulatlanul nyugodt, pajzánul jókedvü, mintha a legfontosabb teendöje, a mely ma reá várakozik az lenne, hogy este 7-töl 10-ig egy sétakocsizást tegyen a Ringen. Legcsekélyebb nyoma sem volt észrevehetö rajta az izgatottságnak, vagy félelemnek; szinte bántó volt elnézni ezt a teljes gondtalanságot, ugy hogy a fekete kávénál nem állhattam meg és ezt a kérdést intéztem hozzá:

— Mondja csak, van valami fogalma róla, hogy milyen fontos a mai est kegyedre nézve?

Egy pillanatra kivette ajkai közül a czigarettát, kifujta rózsás ajkai közül a füstöt s egy darabig mereven nézte a kékes felhöcskék szeszélyesen változó és hirtelen a semmibe tünö foszlányait, aztán egyszerre felém fordult és igy szólt:

— Ma este, az előadás után, nálam fog vacsorázni és akkor intézze hozzám ujra ezt a kérdést. Most ne beszéljünk többet erröl...

És ujra beleszippantva czigarettájába a leggondtalanabb jó kedvvel a világon csevegett, ha jól emlékszem arról, hogy a nyáron Párizsban egy komikus kinézésü angolt látott, aki olyan komikus volt, de olyan komikus...

*

...És eljött az előadás órája. A szinház minden zugában tömve volt. A »Mamsell Nitouche« első jelenetei minden érdeklödés nélkül folytak le, még Girardi — a bécsiek elkényeztetett kedvencze — sem ment semmire »Celestin és Floridor, Floridor és Celestin« kupléjával; mindenki azt a jelenetet leste, melyben a német-magyar Denise megjelenik.

Végre kilépett a növendék-leányok kórusa és közte *Pálmai* is. A kórus elhangzik, Denise egyszerü fehér moll-ruhában, kissé bizonytalan léptekkel elöre jön, hátra veti arczáról a fátyolt és a közönség sorain a — kiábrándulás halk moraja suhan végig. *Pálmai* ebben a pillanatban határozottan nem volt szép. (És itt zárjel közt meg kell jegyeznem, hogy *Pálmai* azok közé a nöi szépségek közé tartozik, a melyek a »grand toilette-k« keretében ragyognak csak igazán).

De kövessünk sort: Denise kissé bátortalan hangon kezd bele az entrée-ária első strófájába, végig énekli és — egyetlenegy tenyér sem mozdul.

Az elsö padsorok egyikében ültem és ekkor észrevettem, amint *Pálmai* a festék alatt is halálra sápadt. De a karmester jelt ad és amint belekezd a dal második strófájába, ajkainak szögleteibe egy mosoly vonul, szürkés szemeinek félig csukott pillái alöl egy tekintet nyilal ki a közönség sorai közé, fitos orrocskájának czimpái megremegnek, jobb lábát kissé elöre csusztatja, derekát egy vonallal hátrább, a második strófának vége és a szinházban olyan orkánszerü tapsvihar zúg fel, a milyet az »An der Wien«-ben már másfél évtized óta nem hallottak.

A csata meg volt nyerve s az egész est *egy* diadal volt...

*

...Nos és előadás után, a vacsoránál?

Tizenegy óra tájban teljesen kimerülten, izzadtan jött haza a szinházból. Már ott talált s a nélkül, hogy csak leült volna, megfogta kezemet és bevezetett a hálószobájába.

Szinte megijesztett a komoly arcza.

— Ön azt kérdezte ma tölem, van-e fogalmam róla, hogy milyen fontos nap ez rám nézve... Teljesen tisztában voltam a fontosságával. Mikor Budapeströl eljöttem, teljesen *felégették mögöttem* a visszatérö hidat s annál kevésbbé térhettem volna oda, ha itt nem aratok sikert... Ha ma este az »An der Wien«-ben megbukom, még ez éjjel föbe löttem volna magamat. Nézze: elkészültem rá...

Éjjeli szekrényére mutatott, melyen töltött revolver hevert s a mennyire én ismerem *Pálmai* Ilkát, nem volt renommage, a mit mondott.

Megtette volna.

*

És most adieu, kedves szerkesztöm! Jobban nem tudnám »az aranyost« jellemezni, minthogy ezt a való igaz dolgot, minden novellisztikus szinezés nélkül elmondtam róla.

Nemo.

IRODALOM.

Falusi levelek.

IV.

Tekintetes Szerkesztő Uram!

Nem tudom, figyelemmel szokta-e Ön kisérni a magyar tudományos akadémia pályázatait? Tartok tőle, hogy nem, — hiszen Ön fővárosi iró s ezek, amennyire én látom, szinte virtussá csinálták meg már: mindennel a világon jobban törődni, mint azzal, hogy a tudományos akadémia micsoda pályázatokat ir ki. Sőt, mi több, én félek, hogy Ön még soha egy pályadijat sem ütött meg s hogy czilindere alól nem csüng ki semmiféle koszoru. Tán az első koszorut, mely az ön költői halántékfürtjeit fogja érinteni, akkor kapja meg, ha majd diszes temetésén több előkelő testület szives lesz magát képviseltetni.

Milyen más ember például nagyságos *Dr. Ferdinándi* Béla közoktatásügyi ministeri fogalmazó ur! Ő megérte, amit Ön soha, hogy egy pályadijnyertes dráma jeligés levélkéjéből az ő neve tünt elő s hogy egy 100 aranyos akadémiai pályadij az ő zsebébe tünt el.

Szinte azt merném képzelni, hogy Ön ezt nem is tudná, ha én Bükkösről meg nem irnám. Pedig hát — akár inde, akár unde — ez is csak irodalmi esemény. Engedje meg, hogy elmondjam Önnek a részleteket is. Ime, a Kóczán-dij legendája:

Tekintetes, nemes, nemzetes és vitézlő Túrberki *Kóczán* Ferencz ur, valamikor gyerekkorában nekilendült és pályázott valamely művel egy akadémiai dijra. Persze nem nyerte meg, hanem inkább rettentő akadémiai eldorongolásban részesült. Ekkor a gyermek iszonyu boszut esküdött az akadémia ellen. »Csúffá teszem!« — lihegte. A gyermek bosszueskü jét borzalmasan beváltotta a férfiu. Túrberekről egy napon tetemes pénzösszeg érkezett alapitólevél kiséretében az akadémiához. A pénz kamatjából évi száz arany arra volt rendelve, hogy azt »*ha törik, ha szakad, ki muszáj adni* annak, ki az akadémiához egy Árpádház-korabeli, viszonylag legkisebb mértékben botrányos, a boritékon „*tragédia*“ vagy „*dráma*“ névre keresztelt valamit nyújt be.« Az akadémia, nem birván a józan ész határai közt mozgó fantáziájával elképzelni, hogy ebből mi lehet, a pénzt s az alapitást föltételestől, mindenestől elfogadta. A bosszu ezzel lerakta dynamit-bombáját s Túrbereken boldog mosolylyal várta a robbanást.

A robbanás immár háromszor megvolt, — hatása mind pusztitóbb. A legutóbbi már megrázta magukat az akadémikusokat is, akik pedig vattával tömik be füleiket. Pedig még csak Salamon király koránál tartunk! Mi lesz mire IV. Bélához, vagy éppen Kún Lászlóhoz s a magvaszakadt utolsó Endréhez érünk?

Az akadémiának – bocsánat a durva, de jellemző szóért — kutyakötelességből meg kellett jutalmazni egy olyan iromány t, melynek a valóban jeles és szavahihető bírálat szerint egyetlen nagyobb érdeme az volt, hogy annál egy még rosszabb is akadt e földtekén. Miután pedig a Kóczán-dijhoz immár — természetesen — ilyen tradiczió fűződik, alaposan remélhető, hogy arra soha többé magát irónak tudó ember pályázni nem fog — eddig se igen tette — s igy a jövőben fokozatosan mind rosszabb és rosszabb művekkel lehet majd megszerezni a legnagyobb magyar irodalmi kitüntetést: az akadémiai dijat.

Ezen dijat különben, tisztán pénzügyi szempontból kell a pályázóknak tekintetbe venni. Nem szükséges megnyeréséhez semmi, még ortografia sem, — egyedül az, hogy a többi pályamunka ortografiája még gyöngébb legyen. Már pedig mi sem könnyebb, mint rosszabb pályaműveket irni; nincs olyan rossz, aminél még rosszabb ne lenne. Hiszem is, hogy bár még ma a miniszteri fogalmazóknál tartunk, — közelébb már a Kóczán dij föllendítő hatása az iskolai takarékpénztárak betéteinek emelkedésében lesz érezhető. A szerencsés nyerőnek ez a dolog nem is árt, — végre a lutrin még csak Árpádházi dráma sem kell, elég a nyeréshez egy reskontó — hanem a magyar tudományos akadémia még is csak furcsán tréfás szerepre van kárhoztatva, mikor ilyen lottó-hivatali funkcziót teljesít.

Ha én akadémia lennék s a Kóczán-díj muszájkiadását már el nem háríthatnám magamtól, azt legalább titokban cselekedném. A jeligés levelet nem kellene felbontani, sem a jeligét nem kellene felolvasni. E helyett poste restante kellene deponálni a száz aranyat, meghagyván a postásnak hivatalos titoktartás kötelezettsége mellett, hogy aki ezen és ezen jeligével a ketrecz előtt jelentkezik, annak a pénzt nyugta ellenében fizesse ki. Ha a póstás egyúttal szives lenne a nyertesnek — saját keresetlen szavaival — némi véleményt is mondani a műről, az nem ártana.

Igy lenne elvéve Turberki Kóczán Ferencz sikerült boszújának éle s igy lenne megakadályozva, hogy az akadémia pályakoszorúsai a ministeriumokban, a közép és alsóbb iskolákban túlságosan el ne harapózzanak.

De zárom levelemet, mert még ma este egy biztosan pályanyertes Kóczán-tragédiát akarok megírni. Studiumom ehhez a »Magyarok története a népiskolák alsóbb osztályai számára.« Azt hiszem, én is Salamonról irok, mert ez fényes tárgy.

Addig is maradok

Bükkösön, 1891. deczember 10-én

tekintetes szerkesztő uramnak

alázatos szolgája

Tallózó Gerzson.

kis nemes és a legközelebbi Kóczán-díj nyertese.

Jókai Mór »Mesés könyve«. Hugo Viktor megirta a »L'art d'être grand père« czimü könyvét, melyben költészetének legszebb virágait a gyermekek fellegtelen homloka köré füzte és Jókai, miután egy fél századig fantáziájának csodás hatalmával lebilincselte az egymásra következő nemzedékeket, abba helyezte legmagasabb dicsvágyát, hogy meséskönyvet irjon a gyermekek számára, annak az apró közönségnek, melynél hálásabb, odaadóbb közönség nincsen. Kiadói csak legbizalmasabb embereiknek árulták el a nagy titkot, hogy az örökifju poéta miben sántikál. Két év előtt irta meg meséskönyvének első darabjait, a melyeket Révai Mór zár alatt tartogatott legrejtettebb fiókjában és ma itt fekszik előttünk a legszebb karácsonyi ajándék, a melylyel valaha magyar gyermeket megajándékoztak. Mert magyar e könyvben minden: magyar a szellem, magyar a szójárás és magyar a humor. Valami megragadó báj ömlik el ezen az egyszerü történeteken, a fiatal meleg kedély derüje és a művész egyszerüsége. Jókai regényeinek nagy része feledésbe fog menni, de ezek a mesék felejthetetlen nyomokat fognak vésni a gyermekek szivében. Utolsó pillanatban kaptuk meg a Jókai könyvét, ugy hogy kimeritőbb ismertetését ezuttal már nem adhatjuk; de közlünk belőle mutatványul egyet: »A kis király beszélő babája« czimüt. A könyv tartalmához méltó diszben, Gyulay László rajzaival, pompás kötésben jelent meg. Ára diszkötésben 3 frt 50 kr.

Amor és Psyche. Ez is meséskönyv, de nagy gyermekek számára. Hammerling hires költeménye, mely a legszebb antik regét reprodukálja modern formában és a melyet *Ábrányi* Emil ültetett irodalmunkba és *Divald* Károly adott ki Thumann fénynyomatu illusztráczióival. Mint forditás, méltón sorakozik Ábrányi Don Juan-forditása mellé, mint diszmü ritkitja párját irodalmunkban.

Tóth Lőrincz. Őszinte gratulátiónkkal mi is fölkeressük az érdemes aggastyánt, kinek ötven éves irói jubileumát szerdán ünnepelte meg a Kisfaludy-társaság. Tóth Lőrincz nemcsak ötven év óta iró, hanem ötven éven keresztül irt is és oly szolgálatokat tett a magyar irodalomnak, melyek még hosszu időre biztositják nevének a jó hangzást. Tóth Lőrincz mint költő inkább csak dilettans, de epigrammái a legjobbak közé tartoznak, miket a magyar irodalom produkált. Ő mint tudós szerzett el nem évülő érdemeket, különösen a jogtudomány terén és elméleti működését mint kuriai tanácselnök a gyakorlat utján egészitette ki. Gyulay Pál szépen, lendületesen méltatta az agg iró érdemeit s ami e derék kritikusunknál még ünnepélyes alkalmaknál is ritkaság, nem sütött rá egyetlen hibát sem.

Dr. Cséri János széles körökben ismert és nagyrabecsült fővárosi orvos népszerű tanulmányt irt »Az egészséges és beteg gyomorról.« Hát egészséges gyomor is létezik? — fogják sokan kérdezni, a gyomorbajosoknak arra az óriási contingensére czélozva, melylyel Magyarország évenként Karlsbad vendégeihez járul. Dr. Cséri János, doktor létére, elég optimista azt állitani, hogy igenis van és mi örömmel elhisszük neki és ha laikusoknak is teljesen érthető, világosan, szépen, minden tudományos pose nélkül megirt könyvét végig olvastuk, arról is meggyőz bennünket, hogy a beteg gyomor a legtöbb esetben gyógyitható. Azok, akik ezen a lélekre és kedélyre legnyomasztóbban ható betegségben sinylődnek, könyvéből vigaszt és biztatást fognak meriteni és hálásak lesznek a derék szerző iránt.

A Révai testvérek kiadásában egész sereg új könyv jelent meg, melyek iróinál és tárgyainál fogva a karácsonyi könyvpiacz legértékesebb termékei lesznek, *Mikszáth Kálmán* összegyüjtött munkáiból megjelent a VII. kötet, mely a jeles elbeszélő két novelláját tartalmazza. Ugyancsak *Mikszáth*-tól jelent meg egy történeti elbeszélés *»A kis primás«*, melyet az ifjuság számára dolgozott át, igen vonzó és érdekes tartalommal. *Jókai Mór* két kötetes regényével, melynek czime *»A fekete vér«*, jelenik meg a könyvpiaczon. Mindazon jeles tulajdonság, mely Jókait oly utólérhetetlenné teszi, érvényesül ezen új regényben is, mely méltón sorakozik Jókai régibb keletü munkáihoz. Megjelent továbbá második kiadásban ismert történeti regénye *»Minden poklokon keresztül.«* Ugyancsak a Révai testvérek kiadásában jelent meg egy ifjusági könyv *»Magyar László utazásai és kalandjai«*, melynek szerzője Bánfi János, ki már több jeles munkát irt az érettebb ifjuság számára. *Szabó Endre* egy kötetet állitott össze régi és ujabb verseiből 1875—1891. A vaskos könyv, melynek czime *»Dalok«* igen sok oldalról tünteti föl Szabó Endre poétai talentumát. Végül ugyanitt jelent meg második bővitett kiadásban *Dr. Stern Samutól:* A physikális vizsgálati módszerek tankönyve. A könyvek közül egynehányra még visszatérünk.

INNEN-ONNAN.

Œ Zenés fölolvasás az akadémián. A kopasz fejü tudósok nem eléggé bámultak azon a szokatlan jelenségen, hogy a mult vasárnapi fölolvasáson minden zegében-zugában kiváncsi hallgató közönséggel telt meg a nagy terem. Más alkalommal még a kisterem is kong a nagy ürességtől és a felolvasásokra csak megszokásból jár el néhány kis diák, kik ha nem félnének a komoly képü tudós urak jelenlététől, bizony megesnék, hogy unalomüzésből ráfanyarodnának a nem épen szórakoztató csipicsóka játékra is. A jövöben ez másképp lesz. Özönleni fog a hallgatóság a fölolvasásokra, mert a század vége felé már sippal, dobbal, fúvó- és vonós hangszerekkel terjesztik a tudományt. A sokat igérö kezdet megtörtént és most már érdekkel várjuk a folytatást. El vagyunk reá készülve, hogy a hirdetö oszlopokon legközelebb ilyen tartalmu plakátok fognak megjelenni:

Ámulj és bámulj!

E hó *-n d. u. 5 órakor bengáli kivilágitás mellett hangversennyel és előadó müvészettel egybekötött felolvasás tartatik az akadémia nagytermében, melynek müsora a következö:

1. *A szógyökökről általánosságban.* Drámai értekezés, szavalja Márkus Emilia.
2. *A mértani haladványok elmélete.* Hegedün elöadja Hubay Jenö, zongorán kiséri Polónyi Elemér.
3. *A mongol fajról.* Etnografiai tanulmány versekben, kottára irta Stojanovits Jenö, énekli Ney Dávid.
4. *A német vámrendszer a XVI. század végén.* Kettös: éneklik Ferdinand Rück és Cäcile Carola.
5. *A magyar táncz keletkezése.* Kulturhistóriai tanulmány. Az eredeti tánczokat lejti Müller Katicza.
6. *A vonal ábrázolása.* Zongora-kiséret mellett bemutatja a hires marokkói gyorsfestö Aziz Babaluk.

Belépti dij nincsen.

Hideg és meleg buffet-röl, frissen csapolt sör, bor és kitünö szivarokról gondoskodik az akadémia titkársága.

Jutányos árak!

* * *

= **Petöfi javitott és bövitett kiadásban.** A magyar vallásos lira világi dalnoka: *Váradi* Antal dr. okleveles középiskolai professzor, igazán szep dologra vállalkozott. Látva, hogy a különféle asztaltársaságok és jótékony egyesületek mily sok elismerést aratnak a szegény és elhagyatott gyermekek fölruházásával, az a nemes elhatározás fogamzott meg lelkében, hogy ö is ellátja uj ruhával a külföldi és hazai jelesebb poéták didergö árváit. Legelöször is egy bájos kis ó-franczia balladán esett meg a szive, a mely apátlanul bolyong régóta a világirodalom országutjain. Ismerik önök is ezt a senki gyermekét. A magyar poézis kisded hajlékába éppen *A Hét* szerkesztöje vezette be, adván reá szerény ruhácskát, egészen hozzáillöt. Ugy hivják hogy az *Anyasziv* s nevelöatyja *Richepin* volt, a borzas franczia poéta. Váradi Antal ugy találta, hogy a kis *Anyasziv* ebben a testhez simuló szürke ruhában nem jelenhetik meg a mükedvelö társaságok szalonjaiban s szabott reá egy százrétü tarka köpönyeget, a melyben egészen elvész. Az igy felruházott árvát most mutatta be az *Élet* czimü folyóirat novemberi füzetében, azt irván a szerkesztöknek ajánló levél gyanánt, hogy »a szavalásra alkalmasabb módon kivánta kidolgozni s ezért engedett szélesebb tért a rhetorikai elemnek«. Vannak azonban gonosz lelkü poéták, akik azt hiresztelik, hogy Váradi Antal ur fogadásból öltöztette uj köntösbe ezt a kis ó-franczia balladát. Valaki azt mondta volna elötte dicséretül, hogy a Richepin fogadott gyermekét szántszándékkal sem lehet elcsufitani, olyan gyönyörü. Váradi ur tehát meg akarta mutatni s meg is mutatta, hogy lehet. Mint minden rossz példa, ugy ez is ragadós. *A Hét* egyik udvari poétája, a kit most az egyszer még nem nevezünk meg, Petöfi Sándornak *Megy a juhász a szamáron* kezdetü románczát bujtatta Váradi-féle szalonöltözetbe. A szavalásra alkalmassá és egyszersmind csúfá is tett vers az ö rhetorikai kidolgozásában igy hangzik:

Leszált az alkony, fölszállott a hold,
A völgy ölében néma csönd honol;
A messze tájon nincs egy árva folt,
A melyen egy-egy birka nem bomol.

Egy ürü itten, egy bárány amott,
Odébb pediglen egy-egy lomha kos
Ficzánkol, ugrál, mivel jóllakott . . .
A szamár most is komoly s óvatos.

Juhászlegény, szegény juhászlegény
Olt furulyázik fönn a dombtetön,
Csábitgatta tele kövér erszény,
De félrelökte büszkén, megvetön.

. . . Im' egyszerre egy sípadt kis gyerek,
Egy hirnök jö és nagy pihegve szól,
Miközben egyet-egyet pityereg:
„A Panni magát uem érezi jól!«

Eldobta ók a siró furulyát
Szegény juhász és szamarára szállt,
De mig elérte csöndes faluját,
Az orvos, ah! bah!, halált konstatált!

Nagy bánatában hátra mi maradt
És mit tehetett volna egyebet?
Ah! föbe vágta a hü szamarat,
Aztán a szive s botja megrepedt . . .

Szinházi krónika.

(**Vigjáték-tárgy.** A gróf Karácsonyi-alapitványból 100 aranynyal jutalmazott eredeti vigjáték 3 felvonásban. Irta *Dobsa Lajos.* Első előadása a nemzeti szinházban pénteken, deczember 11-én.)

Jóleső, patriarchális hangulat uralkodott a nézőtéren. Azt hiszem, mindenkiben ugyanazok a kedves fiatalkori reminiszencziák éledtek föl, mint bennem, látván a szinpadon azt a nemeslelkü, hazafias és szabadelvü buzgólkodást, mely a hazafias aera alatt egyetlen eszméje volt a literaturának s nekünk, diákoknak egyetlen olvasmányunk. Kisfaludy Károly szelleme s főleg Kotzebuetól kölcsönzött technikája uralkodik a szinpadon, két oly elem, mely a mai közönség igényeihez mérten kissé ósdi és primitiv is, de pénteken este valamennyien beletaláltuk magunkat ebbe a régi, szép világba, s kaczagtunk és tapsoltunk, mintha csak harmincz esztendővel a fin de siécle előtt élnénk.

Ezt az alkalmazkodó hangulatot nagyobbrészt az a tudat készitette elő, hogy a szinfalak mögött izgatottan leselkedik az érdemes, a veterán szerző, a kinek nem adatott meg, hogy a darabját fiatalon és frissiben láthassa, de megadatott neki, ami szinte páratlan eset, hogy harmincz esztendővel ezelőtt irt művét, melyet már régen a feledés moha lepett el, még láthassa föltámadni s megköszönhesse a tapsokat, melyek rendes körülmények között csak a költő sirja fölött szoktak elhangzani. A szerző jelenléte megszüntette az anachronizmust, mi tényleg nem ismertük Pailleront és Dumast, csak Kisfaludy Károlyt és Dobsa Lajost. Helyeslőleg hallgattuk Csatárdy Ákos disszertációit a magyar költészet mostoha helyzetéről, a magyar arisztokráczia részvétlenségéről az irodalom iránt, mintha nem is láttuk volna az arisztokratákkal teli páholyokat s nem is tudnánk, hogy az irodalom pártolása több év óta állandó divatja az előkelő köröknek. És figyelemmel hallgattuk azt a disszer-

tácziót is az irói szalonokról, mintha régen túl nem volnánk már e probléma problematikus voltán. Továbbá dörgő éljenzéssel fogadtuk Berténvi herczeg ama kijelentését, hogy ő mint magyar nemes, kötelességének tartja magyarul tudni is. Szóval azt a nemes philippikát, amit Dobsa Lajos a hatvanas években tartott a magyar állameszme és a magyar literatura érdekében, olybá vettük, mintha ma is aktuális volna s egy futó pillanatra ugy is tetszett mintha aktuális volna.

Igaztalanok volnánk, ha a mai mértékkel mérnénk egy darabot, amely nem a mi időnkben s tulajdonképen nem a mi számunkra iródott. Ha fiatal iró lépett volna föl vele, azt mondanánk, hogy biz naiv munka ez. Egy férj, aki elhanyagolja feleségét, mert nem tartja oly okosnak, oly élénknek és oly vállalkozónak, mint az uj szomszédnőt. Egy deus ex machina, aki bebizonyitja, hogy a feleség igenis van olyan okos, oly élénk és oly vállalkozó, mint az a szomszédné és sokkal nemesebb is, mert az a szomszéd egy közönséges kalandornő, egy volt ballerina, aki lóvá teszi férjem uramat, kizsákmányolás czéljából. A dolog elég tiszta és sokkal kevesebb költséggel is lehetett volna lancirozni, ha az a deus ex machina nem lett volna vigjátékiró a Kotzebue iskolájából való. Igy sok körülményességgel, nagy aplombbal és három fölvonáson keresztül, mesterséges apparatussal inscenálja a dolgot, a helyett, hogy két szóval leleplezné az ál marquiset. Azt mondja, hogy ő témát keres egy uj vigjátékhoz és ezt a témát attól az előkelő uri társaságtól várja, melynek vendége. Amit ő azután tesz, azt ugy teszi, mintha az ő vigjátékát komponálná és Mara grófnő kezét is mintegy csak azért kéri meg, mivel tisztességes vigjáték házasság nélkül nem képzelhető és a tisztelt társaságban ő az egyetlen házasságra alkalmas médium. De mondom, kár Dobsa Lajossal szemben a mi kritikai álláspontunkra helyezkedni, egyrészt, mert mintegy harmincz esztendővel elkéstünk kifogásainkkal, másrészt pedig, mivel a munka ugy amint van, kétségtelen tanujele szerzője kiváló tehetségének. Mert nem csekélység az, hogy valaki oly hosszu idő mulva egy egészen uj generácziót ugy tud mulattatni és megkaczagtatni, a hogy Dobsa Lajos tette. A zajos derültségről főképen egy pompás, persze szintén már nem létező alak gondoskodott. *Berténvi* herczeg, aki öreg napjaira megtanul magyarul és igen mulatságos lapsusokat követ el. Ebben a szerepben Ujházi remekelt, oly kitünően beszélt rosszul magyarul, hogy bámulatba ejtett benünket azzal a föltétlen biztonsággal, melylyel egyetlen egyszer sem mondott valamit tévedésből helyesen.

A szereplők egytől egyig buzgolódtak a bizonyos értelemben posthumus vigjáték érdekében. Mihályfi jó kedvvel bogozta a mese szálait, csakhogy kissé tulságosan domboritotta ki Csatárdi Ákos drámairó irói elbizakodottságát. Hegyesi Mari, mint rendesen, most is szép feleséget ábrázolt és szépen szavalta el az ötös jambusos sorokat; nem különben kedves alakot ábrázolt Cs. Alszegi I. Mara grófnő szerepében. Gyenes (Ladányi gróf) Zilahi (Zentay báró), Szacsvayné (Leontine marquisné) szintén jók voltak, bár az utóbbi nagyon rejtegette a csábító tulajdonságokat, melyekkel magához lánczolta Ladányi grófot.

b...

KÉPTALÁNY.

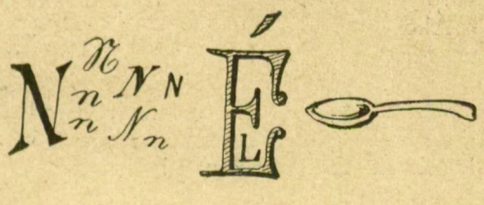

A 49. számban közölt képtalány megfejtése:

A karaván halad.

Helyesen fejtették meg: Ujhelly Janka, Singer Hermin, Hock Emilia, Kemény Aranka, Spitzer Sándor, Stein Stefi, Szigethy Margit, Petrás Lajos, Stern Laura, Schatz Jenő, Dr. Virosztek A. Győző, Fuchs Sarolta és Etel, Weisz Lipótné, Wollák Ilonka, Schwarcz Fanny, Glatter A. Béla, Breuner Sámuel, Fleischer Adolf, B. Jolika, Klenné Blau Irma, Metzger Ferencz, Stiglmayer Rezső, Györke Dezső, Hegyesi Aranka.

HETI POSTA.

Tapolcza. *P. F. L.* Fogadja hálánkat a szives megemlékezésért.

Szigethy Margit. A delegácziő elmult. A miniszterek hazajöttek és kérdései tárgytalanok.

Budapest. Az Ör. A gondolat szép, de kidolgozása fölötte vázlatos. Irja meg még egyszer, hátha másodszorra jobban sikerül.

Budapest. *Kis Csunya.* Bizony több izléssel választhatná meg pseudonymjait. Erősen a »Képes Családi Lapok« zöld boritékára emlékeztet. A vers megfelel a pseudonymnak.

Visszapillantás Beureuthra. Egyike a legelkoptatottabb tárgyaknak és nem csodálkozunk rajta, hogy Nagyságod se tud róla ujat vagy érdekeset mondani.

Előkelő hölgyeink, kik toilette-szükségletüket eddig gyakran Bécsből vagy Párizsból rendelték meg, örvendenek, hogy *Faludi és társa* női ruha és konfekcziótermében, Szervitatér 1. oly kiválóan figyelmes és a divatnak teljesen megfelelő módon nyernek kiszolgáltatást, annál is inkább, mert a külföldi megrendeléseknek sokszor kellemetlen következményei vannak, a mennyiben gyakran se a szabás, sem a rendezés nem felel meg és a diszitéssel való tulhalmozás határozottan visszatetsző hatást szül.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Fekete, fehér és szines selyem-damasztokat
1 frt 40 krtól 7 frt 75 krig, méterenként (18 fajtában) küld darab vagy ruhaszámra bér- és vámmentve **HENNEBERG G.** (cs. és kir. udv. száll.) **Zürichi** gyári raktára. Minták kivánatra küldetnek. Levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.

Katzer József szőrmeáruira e helyütt is felhivjuk olvasóink figyelmét. *Katzer József*, Ő cs. és kir. fensége József Főherczeg udvari szállitója sokkal ismertebb a hölgyek körében, semhogy jelentőségét a téli divatczikkek terén különösen kiemelni kellene. Párizsi minták után dolgozik és Oroszország összes szőrmenemüit bocsátja rendelkezésére vevőinek. Készitményeit nemcsak a nagy közönség méltányolja, de minden eddigi kiállitáson is feltünést keltettek. Az utolsó országos kiállitáson aranyéremmel lett kitüntetve. Raktárai: Ó-utcza 44.

COGNAC
GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN PROMONTOR

mely kizárólag csak a legmagasabb kitüntetéseket nyerte, saját töltésü palaczkokban **mindenütt** kapható:

A gróf Keglevich István-féle promontori cognac-gyár igazgatósága Budapesten.

Harmonikákról külön árjegyzék kérendő. Mechanikai szalon hangszerekről külön képes árjegyzék.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz készítményem – kelendőségénél fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztettem azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamránál.

SÓSBORSZESZ

gyors enyhitést eszközöl: **csuzos szaggatás, fagyás, fog- és fejfájdalmak, szemgyengeség, bénulások, zsugorok,** stb. ellen; de különösen a **bedörzsölés-kenő-gyurógygymódnál** (massage) igen jó hatásunak bizonyult. — **Fogtisztitó szerül** is igen ajánlható, a mennyiben a **fogak fényét** elősegiti, **a foghust erősbiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, valamint ajánlatos e szer **fejmosásra** is a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés** megakadályozására és annak megszüntetésére.

Ára egy nagy üveggel 90 kr., egy kisebb üveggel 45 kr.

Brázay Kálmán,
Budapesten, IV. kerület, Muzeum-körut 23. szám.

NEVELÉS!

Magyar és idegen ajku

nevelőnőket, bonnekat

kitünő bizonyitványokkal, valamint ügyes

óvónőket

lelkiismeretesen ajánlok.

Ugyanily **tanerőket** azonnali elhelyezésre keresek.

K. Hentaller Thekla

Mária-utcza 23. sz.

KALMÁR A.,

UDVARI FÉNYKÉPÉSZ.

A Brüsseli „Akademie Universelle“ tagja.

Andrássy-ut 29.,

a magyar kir. operaház átellenében.

Specziálista nőfelvételekben.

Elsőrangú műterem.

Fényképek és festmények a legfinomabb kivitelben.

Műpártolók figyelmébe!

Van szerencsém a n. é. műpártoló közönséget értesiteni, hogy üzletemhez festő-művészeti osztályt csatoltam. Csak a **kiváló hazai festőművészek** mű-alkotásainak terjesztésével akarok foglalkozni; fősulyt helyezvén arra, hogy **mérsékelt árak** által minél nagyobb körben hódítsak tért a **hazai művészetnek,** s az által mintegy ellensulyozzam a külföldről tömegesen importált értéktelen festmények kelendőségét, a mely, sajnos, nálunk igen jó talajra talált. Ezen eszmém, illetve czélom kiviteléhez eddig a következő művész urak igérték meg támogatásukat: **Bródszky Sándor, Cserépi Árpád, Ebner Lajos, Gresz Béla, Gyulai László, Kacziany Ödön, Lotz Károly, Margittay Tihamér, Mesterházy Kálmán, Molnár József, Szemlér Mihály, Szobonya Mihály, Tahi Antal, Telegdy László, Tölgyessy Arthur, Ujváry Ignácz, Udvardy Gyula.** Felkérem tehát a n. é. közönséget az üzletemben kiállitott eredeti festmények szives megtekintésére. Teljes tisztelettel:

KÓKAI LAJOS, könyvárus és könyvkiadó. Budapest, IV., Károly-u. 1. sz.

EPSTEIN MÓR

kész gyermek-ruha üzlete

Budapesten, IV., Kigyó-utcza 9.

(a gyógyszertár mellett.)

ELEGÁNS

GYERMEKRUHÁK és KÖPENYEK

nagy választékban

babáktól egész 14 éves korig. Leányok és fiuk számára a legujabb párizsi divat szerint

legjutányosabb árakon.

Megrendelések mérték szerint miként tudva van a legszolidabban teljesittetnek.

Magyar királyi államvasutak.

(Külön menetjegyek a m. kir. államvasutak és a Kassa-Oderbergi vasut közös forgalmában.)

A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesités szerint a Kassa-Oderbergi vasut magyar vonalainak állomásaira, vagy ezen a vasuton át a m. kir. államvasutak állomásaira való utazásokhoz nagyobbrészt külön csak a m. kir. államvasutak vonalain érvényes menetjegyektől szövegükben eltérő menetjegyek adatnak ki. Ennélfogva oly utas, ki ilyen külön menetjegygyel nincs ellátva, különösen pedig, ha csak a m. kir. államvasutak vonalain érvényes XIV. vonalszakaszú menetjegy birtokában van, a Kassa-Oderbergi vasut vonalán jegy nélküli utasnak tekintetik. Az utazó közönség tehát saját érdekében figyelmeztetik, hogy a Kassa-Oderbergi vasut magyar vonalainak állomásaira, vagy ezen vasuton át a m. kir. államvasutak állomásaira való utazásuknál a menetjegy váltáskor a helyes menetjegy kiszolgáltatása czéljából mindenkor a rendeltetési állomást is megnevezze.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

EXCELSIOR KÁVÉ (pörkölt szemes kávé)

saját mód szerint és a belföldön kizárólagosan általunk pörkölt, a legkiválóbb kávéfajokból összeállitott keverék, mely a forgalomban eddig előfordult pörkölt kávékat zamat és erő tekintetében jóval fölülmulja és azokhoz képest legalább 25%-nyi megtakaritást nyujt.

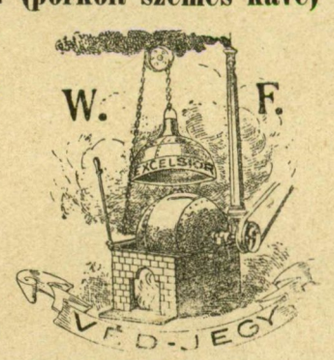

Az **EXCELSIOR-kávé** száraz helyen éveken át is megtartja kitünő tulajdonságait.

Finomra való őrlés ajánltatik.

Kéretik a védjegyre ügyelni.

Kapható 5, 2, 1 és 1/2 kilós csomagokban. — Kicsinybeni árak: legfinomabb 00 sz. faj frt 2.40, finom 0 sz. faj frt 2.20 kilónként.

Első magyar gőz kávé-pörkölde WERTHEIMER és FRANKL Budapest.

Minta kivánatra ingyen és bérmentesen.

BIEBER ANTAL

tea- és rum-kereskedése

BUDAPEST,

Kerepesi-ut 6., a Pannonia-szállodával szemben,

mint kiválóan különlegességi üzlet ajánl egyenesen importált

kinai- és orosz karaván-teát

VALÓDI JAMAICAI-, CUBA- ÉS BRAZILIAI RUMOT,

legfinomabb faju kávékat, ugymint:

Ceylon-, Cuba-, Menado-, Jáva-, Mocca-kávét stb.

belföldi-, kőbányai-, saját termésü- és külföldi-borokat, magyar- és franczia-cognacokat leghiresebb gyárakból, likörök, kőbányai kivitelü palacksereket, tea-sütemenyeket, chokoládét franciát, Euchard stb., s sok más szükségleti czikkeket a legjobb minőségben s legolcsóbb napi árfolyam szerint. Az árak és minőség felől alapos meggyőződhetés czéljából kérem egy levelezőlapot intézni: **Bieber Antal nagykereskedésébe Budapesten,** ki is a kimeritő árjegyzéket ingyen és bérmentve megküldi mindenkinek. — A legkisebb próba-megrendelés lelkiismeretesen teljesitve lesz.

A Kriegner-féle

ACATIA-SZAPPAN

kellemes habzása, rendkivüli kedves illata és nagy tartósságánál fogva ma a legkedveltebb pipereszappan.

Egy drb ára 50 kr., 3 drb dobozban 1 frt 40 kr.

Acatia-Arczcréme

pár heti alkalmazása egészen uj finom és üde gyermekded arczbőrt idéz elő. Egy üveg ára 1 frt.

Főraktár: BUDAPEST, Kálvin-tér, „Korona"-gyógyszertár.

Legjobb szer

mindenféle gyomorbántalmak ellen, gyomorhurut, étvágytalanság, böfögés az evés után, gyomorgörcsök ellen

Egger szóda-pasztillái.

Ezek mérvadó orvosok által a legjobban vannak ajánlva és még a legtekintélyesebb uraságok által is mint kitünő hatásu gyógyszer használtatnak.

Kapható 3o kros eredeti dobozokban Magyarország összes gyógytáraiban és nagyobb droguaüzletekben.

Megrendelések másolatai:

Szíveskedjék részemre még 20 dobozzal kitünő hatásu szóda-pasztilláiból küldeni. **A nassaui koronaherczeg.**

Kérek még 12 doboz szóda-pasztillát utánvéttel küldeni **Gróf Zichy János.**

Küldjön még számomra 10 doboz szóda-pasztillát utánvéttel. **Gróf Tisza.**

Nagyon kérem, szíveskedjék 20 doboz szóda-pasztillát saját használatomra küldeni. **Dr. Horinek Sándor** cs és kir. ezredorvos.

Vértessy Sándor,

cs. kir. udvari illatszerész

IV., Kristóf-tér 1., a „Venus"-hoz,

ajánlja a magas arisztokrácia és a n. é. közönségnek dúsan felszerelt raktárát.

Illat- és pipereszerek

minden nemei mindenkor készletben tartatnak.

UJDONSÁGOK:

Bouquet Csarine	Sophora
Brise de la Sonora	Rococo
» » l'Estorel	Jicky
Bouquet Liliane	Syringa du Japon
Aromia	Moskdiskaia
Victoria Regia	Czarina

Egyáltalán minden e szakmában a külföldön felmerülő ujdonságok azonnal raktáramban megszerezhetők. — **Vidéki megrendelések lelkiismeretesen és gyorsan eszközöltetnek.**

Karlsbadi czipő-különlegességek!

KAJÁRI DEZSŐ

BUDAPEST, DOROTTYA-UTCZA 8.

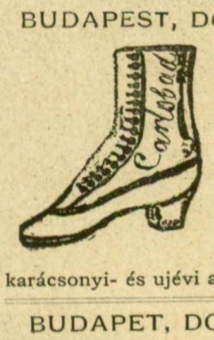

Ajánlja *karlsbadi czipőraktárát* urak, nők és gyermekek részére, továbbá a legjobb téli czipők, **oroszlak**, posztó és filcz czipőit **parafa-talppal**, érzékeny és kényes lábra. A legkitünőbb **korcsolya-czipőket**, valódi **vizmentes bagaria** és **halina-csizmákat**, a legujabb **mikadó** reggeli filcz-czipők, karácsonyi- és ujévi ajándékoknak igen alkalmasak.

BUDAPET, DOROTTYA-UTCZA 8.

Párizsi ujdonságok.

Tárgyak választásra vidékre küldetnek.

Keleti Béla

Budapest, Hatvani-utcza 18. sz.

(Neruda átellenében.)

Jelzett szabott árakból 10% engedmény.

Kedvező alkalom olcsó, finom és czélszerü karácsonyi és ujévi ajándékok beszerzésére díszmű-árukban, bronz, peluche, album, iró-, dohányzókészlet, nagyobb dísztárgyak, névjegy-tartó és asztalkák, festett velenczei- és három osztályu tükrök.

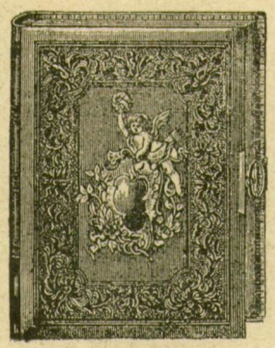

Különleges készítője

szivar- és pénztárczáknak, czimer-, ezüst- és email-monogrammal.

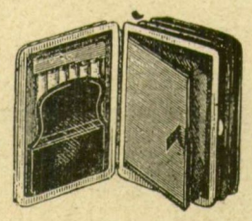

Mindenféle játék-babák.

KERTESZ TODOR müipari ujdonságok tára

Budapesten, Dorottya-utcza 1. szám.

••• Kiállitás karácsonyra megjelent ujdonságokról már 1 frten alól 200 frtig. •••

Uj czélszerü találmányok a háztartás, buffet, játszó-, iró-, dohányzó- é munka-asztalokra. Mikádó-szobák be rendezéséhez. Roccoco, fali- és kan dalló-órák. Diszkancsók, felköltő ór 3.60. Vadász-, lovag- és más sport dísztárgyak. Japáni, chinai, Zacuma Cloisonne curiositások. Márvány-fayence **tea**-asztalok. Nickel tea-üstök. Ágas gyertyatartók, hármas toilettetükrök 10, 12—36 frtig. Vázák, álló naptárak, szalagos függő örökös naptár 1 frt. Makart-rámák 1 frt 40 kr.-tól egész 30 frtig. **Uj!** Imitált üvegfestészeti nagy ablakképek 2 frt 60. Spanyolfal-albumok Likör-készletek, csemegekés-állvány. Csinos kis ajándéki nippes-tárgyak Börárú dombor diszitéssel, pénztárczák zománcz betüs 1 frt, berendezett iró mappa. Varró- és toilette-necessaire és munkakosár. **Teljes iróasztal-készlet** 6—100 forintig. Szenteltviz-tartók, csengetyü. Diszes thermometer. Flóbert-puska 9—23 frtig. Fegyverek. Revolverek. Báli és hangverseny-legyezők 2—35 frtig. Onyx, Aluminium-tárgyak. Ludtollforma Aluminium tollszár egyszersmind papirkés 50 kr.

Csillogó, ragyogó, fényes karácsonyfadiszek.

Biztonsági vas karácsonyfa állvány 2.50. Ezüst szál, rezgő csillag tuczatja 60 krtól 1.20. Színes üveggolyók érczfüllel darabja 10, 15 és 20 kr. Ragyogó pirámis a fa hegyére 15, 35 krig. Kis tamburin 15, 30 kr. **Elléghetlen** gyapot a fa havassá tételére 20 kr. Angyalok a karácsonyfa hegyére 90 kr. **Lebegő angyalok** az ágakra, mozgó szárnyakkal 40, 60, 1—6 frtig. Tréfás mozgékony majom 35 kr. Könnyen felerősíthető csillogó gyertyatartók tuczatja 40, 60, 72 kr. Hó, a fára szórható 20 kr. Lampionok tuczatja 1.20. Rubin-lampion gyertyával drbja 15, 20, 40 kr. Ragyogó arany és ezüst **raggharmat** 20 kr. Arany, ezüst és szines hajszál 40 kr. Diáranyozó és ezüstöző füst 10 kr. Arany, rubin és gyémánt **csillagok** 20—75 krig. Gyémánt cseppek tuczatja 45 kr. Szines gyöngylánczok 20, 35, 50 kr. Felnyitható arany diók drbja 15, 40 kr. **Ezerféle bonboniérek** drbja 10, 15, 20—50 krig.

Uj! Fényes gyöngysodrony ezüst szállal körülfonva 20 kr. Harmatositó por 10 kr. Palaczk likörrel töltve 10 kr. Pezsgővel 15 és 20 kr. Sörös pohár czukorral 10 kr. Gyöngysodrony a tárgyak feleresitéséhez 10 kr. Szines viaszgyertyák tuczatja 20—40 krig. **Renaissance-gyertyák** 24 darab 60 kr. Szenzációs gyertyák, a fán egyszerre gyulnak meg, tuczatja 42 kr. **Magnesium-sodrony** vakító fénynyel ég, egy boritók 10 kr. **12 drb vegyes bonboniére** 60, 1.20, 1.80, 2.40, 3 frt. Rezgő arany és ezüst üstökös 15 és 30 kr. Szines gelatin lobogók 15 kr. Ragyogó pillangó 5, 15 kr. Arany és ezüst halacskák 5—15 krig. Cseresznye párja 10 kr. Ragyogó ezüst guir land 2 mtr 20, 40 kr.

Uj! Karácsonyfa-gyujtó és eloltó készülék 50 kr. Uj! Csillámló fenyőtoboz 5 kr. Bethlehem 3.20, 10.80, 25 forintig. Rezgő arany és ezüst gömb 10 kr. Nagy rezgő csillag a fa hegyére 30 krajczár. Csillámló fürtök tuczatja 60 krajczár. 12-féle csillogó kagyló-bonboniere 15 kr. Jégcsapok 10 krajczár.

Czélszerü egy fának teljes feldiszitésére az itt elősorolt tárgyakból egy egész összeállitást rendelni, melyek 5, 10, 15 és 20 forintért kaphatók.

Kedélyderitő tréfás meglepetési tárgyak és komikus alaku dobozok Attrapok ajándéktárgyak elrejtésére. **Tréfás** vesáló türelemjátékok!

Csinos tombola nyeremény-tárgyak összeállitása 5 forinttól fölfelé.

Tulattató és anulmányos játékok leányoknak és fiuknak. Örhetlen, mosdatható fin. babák inczeskékben 80 kr., frt 1.20—4.20-ig. Öltöztetett baba 1.20, 2, 5, 20 frtig. **Baba tündér**, papa mama hivó babák frt 2.20, 3.15 egész 4 forintig. Porczellánfejü hajas babák mozgó tagokkal 1.20—5 frtig. Mulatságos birkozó bosnyák és baka 80 krtól 1 20-ig. Diszes koffer babával és öltözékkel 3.10—10 frtig. Takarék-tüzhely 60 kr. 1.20-ig. Czinezett konyhaedény 70 kr. 2.60-ig. Porczellán-service 30, 65 kr. 4 frtig. Baba toilett-asztalka 50 kr. Járó és ütő baba óra 50 kr. Baba szoba butordarabok 50 kr. Kis varrógép használható 3 frt Trombita 30—3 frtig. Érczczimbalmok 1.20—2.15. Caleidoscop **Uj!** Accordokat játszó 30 kr. 6.50. érez-bugó 70 kr. **Uj!** A vidám Molli, magától ugró kutya 60 kr. Agyon nevetni való 1.30—2.50-ig. Zenedarabot játszó érczbugó frt 2.75. Blondin a kötélen 1 forint, Mannlicher pisztoly 60 kr. Zenélő táncosnő bugó 1 forint. Bilbouquet 50 kr. Szájharmonikák 15 krtól 1.20-ig. Kard, dob, csákó, puska együtt 3 frt. Czinkatonák 30 krtól 6 frtig. Gyermekostor 20—80 krig. Kocsi 60 krtól 6 frtig. Szekér két ökörrel 6 forint. Csikós **Uj!** Amerikai Jockey, a lovak vagy huszár lovon 1.50. gyeplővel igazithatók 60 krtól 12 frtig. Hintalovak 5—20 frtig. Gépezetes mozgójáték 60 krtól 25 frtig. Felállitható vár 3.50. Futó egér 70 kr. Berendezett istálló 2—7.50-ig. Vasmángorló 50 kr. Vasut pléből 50 kr.-tól 9 frtig. Magától futó mozdony 90 kr. Képeskönyv 60 kr.-tól 3 frtig. Zenélő doboz frt 1, 1.70—2.50-ig. Delejes uszó állatok 25 kr. 2.50-ig. Színház 70 krtól 12 frtig. Füszerkereskedés 4 frt. Hegedü 1.50. Fonógépek 1.80. Festék-zekrény 50 krtól 4 forintig. Koczkarakó játék 6 képpel 60 krtól 3 frtig. Türelemjáték 2 képpel 1.50. Amerikai jreselt betüjáték 1.15—1.80-ig. Büvészkészlet 40 krtól 9 forintig. Lombfürész készlet 6—14 forintig. **Laterna Magika** 80 kr.-tól 20 frtig. **Camera Obscura** 3—4.50-ig. Amerikai ajtó közé való csavarnélküli tornaészlet 9.50—10.50-ig. Hajóépitészet 5 frt. Bambusz épitészet 2—2.80-ig. Kagyló munkálat 3.30. A kis modelleur 4.85. **Fröbel játékai:** Pálczikarakás 3 forint. Fecske-dőfestészet 1.80—5.50-ig. Spectograph rajzoló készülék 1.30. **Richter-féle épitőiskola kövekkel** felállitható figurákkal 80 krtól 17 frtig. Csörgők 30—50 krig. Sivító gummi játékszerek 25 kr.-tól 2.80. Zenélő bohócz csörgő 2.40—10 frtig. **Ariston** zenélőszekrény 6 zene- **Uj! Symphonion** svájczi zenélőszekrény 6 frt, zenedarabok hozzá 40 kr. darabbal 20 frt.

Társasjátékok. **Uj!** Halma 2 vagy 4 személynek 1.80, 2.50, 3.20. Virág-nyges 1.80. Tombola 85 krtól 2.60—20 frtig. Lotto 80 krtól 5 frtig. Lóverseny 1—6 frtig Városstrom 2.20—3.40-ig. A vig egyszeregy 1.60. Harang és kalapács 40 krtól 4.50-ig. Go-Bang, chinai elmés társasjáték 2 személynek 2.30—3.60-ig. Tivoli 3.80—8 frtig. Domino szolid fadobozban 1.20, 3.20—8 frtig. Sakkjátékok 2.80—15 frtig. Dantábla kövekkel 1.50 Reversi játék 90 krtól 2.15—9.50-ig. **Uj!** Magikus képek 50 kr 1.80.

NB. Clubb-ko csolyák 2 frt. **Halifax** 3 frt. **Nickel-Halifax** 5 frt. Rohonczy Achilles csukló-szij 1.20.

Megrendeléshez nagy képes árjegyzéket mellékelek. Meg nem felelőt visszavesz

KERTÉSZ TÓDOR.

Budapest, 1891. Nyomatott az „Athenaeum" irodalmi és nyomdai r. társulat betüivel.